

SELETUSKIRI
regionaalministri määruse „Maaeluministri määruste muutmine seoses pindala- ja loomapõhiste toetustega“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 2 lõike 2, § 14 lõike 2 punkti 3, § 15 lõike 2, § 16 lõike 3 ja § 38 lõike 3 alusel ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), artikli 4 lõigete 1 ja 5 ning artikli 34 lõike 2 alusel.

Määrusega muudetakse järgmisi maaeluministri määrusi:

- 1) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ (edaspidi ka *määrus nr 68*);
- 2) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 71*);
- 3) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 75*);
- 4) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 81 „Perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetus ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 81*);
- 5) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 76 „Perioodi 2023–2027 mesilaste korjeala toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 76*);
- 6) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 80 „Perioodi 2023–2027 ökoalade toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 80*);
- 7) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 83 „Perioodi 2023–2027 ökosüsteemteenuste säilitamise toetus“ (edaspidi ka *määrus nr 83*);
- 8) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 73 „Piimalehma, ammalehma ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetus“ (edaspidi ka *määrus nr 73*);
- 9) maaeluministri 20. detsembri 2022. a määrust nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ (edaspidi ka *määrus nr 67*);
- 10) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja kõögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus“ (edaspidi ka *määrus nr 72*).

Eespool loetletud määrustes tehtavad muudatused tulenevad peamiselt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakavas aastateks 2023–2027 (edaspidi *strateegiakava*) jõustunud muudatustest.

Määruses nr 68 kavandatud muudatustega muudetakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuet (edaspidi *HPK*) nr 2, mis reguleerib mulla ja süsinikuvarude kaitset, lisatakse erisus, mille kohaselt kündmine ja freesimine on põllumaal lubatud kord kolme aasta jooksul. Kuna nõude kohaldumisala laieneb oluliselt, on põllumajandustootjaid, kelle maafondist oluline osa või kõik asub sellistel põldudel. Nende põllumajandusliku tegevuse jätkumine on sageli seotud ka võimalusega põlde harida ja seepärast ei ole täielik harimiskeeld

veel proportsionaalne nõude kehtima hakkamise ajaga, mistõttu on erand vajalik. HPK 6 nõudes talvise taimkatte kohta tuuakse erisus ka kartulile, millele rakendub madalam talvise taimkatte protsendimäär. HPK 7 lihtsustatud külvikorra nõudes tuuakse sisse täpsustus, et põllumajandusliku majapidamise põllumaast 50 %-ndil ei ole lubatud kasvatada sama põhikultuuri kahel järjestikusel aastal, välja arvatud, kui kasvatatakse vahekultuuri ja tagatakse põhikultuuri vaheldumine vähemalt kolme aasta möödudes. Täiendavalt loobutakse HPK 7 nõudes põhikultuuri nõude puhul 15. juuni kuupäevast. Konkreetse kuupäeva sätestamine on taotleja jaoks piirav, samuti raskendab see Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametil (edaspidi *PRIA*) pinnaseiresüsteemi rakendamist. Lisas 1 tehtavate muudatustega on peamiselt tegemist juba olemasolevate nõuete asukoha muutmisega.

Määruse nr 71 muudatused on seotud peamiselt aktiivse põllumajandustootja mõiste muutmisega ja täiendamisega. Uue sõnastuse kohaselt loetakse edaspidi aktiivseks tootjaks taotlejad, kes omavad lisaks põllumaale ka püskikultuuridega alasid. Samuti loetakse edaspidi aktiivseks tootjaks taotlejad, kelle kasutuses on taotlemise esitamise kalendriaastal vähemalt üks hektar pärandniitu, millele taotletakse perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetust ning mis vastab maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetus“ §-s 5 sätestatud nõuetele. Muudatus on tingitud eelkõige halduskoormuse vähendamise vajadusest, kuna nimetatud taotlejad tegelevad peamiselt põllumajandusliku tootmistevõimega. Noore põllumajandustootja toetuse puhul muudetakse vanuse nõuet. Lisaks täiendatakse põllumajandusliku tegevusega alustamise puhul osaluse omamise nõuet selliselt, et *PRIA* saab otsustada, kas ja kui suurel määral osalust omav isik (taotleja) sai mõjutada ettevõtte tegevust. Täpsustatakse juhatusse kuulumise tingimusi nii, et kõik juriidilise isiku osanikud, aktsionärid ja liikmed ei pea kuuluma juhatusse. Kõige olulisema muudatusena tõstetakse noore põllumajandustootja toetuse maksimise hektarilist piirangut 100-lt hektarilt 260-le hektarile, et laiendada toetusega hõlmatud põllumajandusmaa suurust. Samuti täpsustatakse muudatusega, et tingimuslikkuse nõuete täitmiseks peab taotleja esitama andmed kogu majapidamise põllumajandusmaa kohta, mille kohaselt tuleb esitada andmed põldude ja pärandniidu alade piiride kohta hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. augustiks. Kuigi põldude ja pärandniidu alade piiridega seotud muudatusi, sealhulgas nii pindala suurendamisi kui ka vähendamisi saab taotleja teha kuni 15. augustini, siis põldude ja pärandniidud alade piiridega seotud pindala vähendamisi on lubatud teha kaasaarvatud kuni 1. novembrini. Tegemist on muudatusega, mis puudutab ka määrusi nr 72, 73, 75, 76, 80, 81, 83.

Määruse nr 75 muudatused on peamiselt sisulist laadi. Esimese muudatusega asendatakse § 3 lõike 1 punktis 1 sõnad „ning põldtunnustatud heinaseemnepõllu ja mitmeliigilise väikese põllu kohta“ tekstiosaga „, põldtunnustatud heinaseemnepõllu ja mitmeliigilise väikese põllu kohta ning lillede kasvatamise korral“. Muudatusega täiendatakse § 3 lõike 1 punkti 1 loetelu lillede kasvatamisega. Teise muudatusega loetakse § 5 senine tekst lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2, mille kohaselt toetust antakse taotlejale vähemalt 1,00 hektaril köögivilja, maasika, ravim- või maitsetaime, puuvilja- ja marjakultuuri või põllukultuuri kasvatamise eest, mitmeliigilise väikese põllu või põldtunnustatud heinaseemnepõllu kohta või lillede kasvatamise eest. Muudatuse eesmärk on välistada juhud, kus taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust, kas ainult rohumaadele või rohumaadele lisaks väga väikesele pinnale muudele kultuuridele. Järgmiseks täiendatakse § 6 lõike 2 punkti 1 pärast sõna „maitsetaime“ sõnadega „,või lilli“. Antud täiendus annab taotlejale võimaluse taotleda toetust põllumaa kohta, millel kasvatatakse lilli. Lisaks sõnastatakse § 6 lõikes 3 põhikultuuri mõiste, mille kohaselt kaotatakse ära 15. juuni tähtpäev, mil põhikultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud. Tähtpäevaline nõue piirab pinnaseiresüsteemi rakendamist ja on ka taotlejate jaoks piirav. Samuti täiendatakse sätet nii, et selle kohaselt *LIFE* projektis „Loodusrikas Eesti“ ette nähtud agrotehnilisi võtteid ja loomakasvatuse tehnoloogiaid võib kasutada kuni kümnel protsendil põllu pindalast, et oleks tagatud põllumajandusmaa vastavus toetusõiguslikkuse nõuetele ning et nimetatud maal tegeletakse põllumajandusliku tegevusega. Paragrahvi 6 lõikest 5 jäetakse välja tekstiosa „,köögivilja, maasika, ravim- või maitsetaime, puuvilja- või marjakultuuri (edaspidi koos *aiakultuur*) kasvatamise korral ka“. Tegemist on sisulise parandusega, millega

võimaldatakse arvestada toetusõigusliku põllu pindala hulka kõikide taimekasvatussuundadega seotud teenindusala. Lisaks sõnastatakse uuesti § 6 lõige 8, mille kohaselt toetust ei anta maa kohta, mille kohta antakse strateegiakava alusel pärandniidu hooldamise toetust, turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetust, põhjavee kaitse toetust või pinnavee kaitse toetust. Antud muudatusega võimaldatakse anda väärtusliku püsirohumaat säilitamise toetust, turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohumaat kaitse toetust ning põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohumaat kaitse toetust sama maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust. Paragrahvi 6 lõiget 11 täiendatakse pärast sõna „kasvatatakse“ sõnadega „vahekultuuri ja“. Paragrahvi 6 lõikest 12 jäetakse välja sõnad „ja magneesiumi“. Maaelu Teadmuskeskuse (edasipidi *METK*) agrotehnoloogia valdkonna asjaomastelt spetsialistidelt saadud info kohaselt ei pea praktikas lubjatarbekaartide koostamisel lähtuma taimedele omastatava magneesiumi sisaldusest, vaid oluline on lähtuda lubjatarbekaartide koostamisel taimedele omastatava kaltsiumi sisaldusest. Paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 13¹, mille kohaselt happelise mulla lupjamise lisategevuse elluviimise eest ei anta sama põllu kohta toetust rohkem kui kaks korda. Lisaks täiendatakse § 6 lõikega 15, mille kohaselt mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse elluviimise eest ei anta toetust maa kohta, mille kohta antakse strateegiakava alusel mesilaste korjeala toetust. Muudatuse eesmärk on vältida sarnase nõude täitmisel kahe erineva toetuse saamist. Paragrahvi 12 lõikeid 2 ja 3 täiendatakse pärast sõna „teravilja“ sõnaga „, maasika“. Muudatusega viiakse maasika kasvatamise viljavahelduse rakendamine kooskõlla teravilja ja ristiõieliste põllumajanduskultuuride kasvatamise viljavahelduse nõudega. Täiendatakse § 12 lõikega 11, mille kohaselt lõigetes 7 ja 8 sätestatud nõudeid ei pea järgima alla 0,30 hektari suurusel põllumaa põllul. Antud täiendus on sisuline ja vajalik, kuna 2023. aasta taotlusperiood on taotluste menetlemise seisukohalt toonud kaasa praktilisi olukordi, kus taotlejal on püsirohumaade ja püsiikultuuri põldude kõrval väga väiksel pinnal põllumaa kultuure. Samuti täiendatakse § 13 lõiget 1 pärast sõna „kasutab“ sõnaga „põhikultuuri“. Vahekultuuride kasvatamise lisategevus rakendub esimest korda 2024. aastal ja selle tarbeks on vajalik täiendada ja üle vaadata muud nõuded vahekultuuride temaatikast lähtuvalt. Seetõttu on sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamise paragrahvi lisatud täiendus viidates põhikultuuridele. Lisaks asendatakse § 13 lõikes 5 sõna „ja“ sõnaga „või“. Muudatuse kohaselt peab taotlejal olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad kas seemnepartii sertifitseerimist tõendav külvatud seemne müügipakendi etikett või sertifitseeritud seemne ostmist tõendav ostudokument. Järgmiseks täiendatakse § 15 lõiget 9 teise lausega, mille kohaselt PRIA nõudmisel esitab taotleja laboratooriumi väljastatud laboriprotokollid analüüsitulemustega PRIAle elektrooniliselt PRIA teatatud e-posti aadressil. Lisaks asendatakse § 21 lõikes 3 sõnad „andmete vahetamise teenust“ sõnadega „heakskiidetud mobiilirakendust“. Muudatuse kohaselt peab taotleja keskkonnasõbraliku majandamise toetuse orgaanilise multši kasutamise lisategevuse ellu viimise korral esitama PRIAle põllust tehtud foto, kasutades PRIA heakskiidetud mobiilirakendust (selleks on mobiiliäpp nimega Iva). Paragrahvi 28 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6, mille kohaselt tuleb toetuse taotlemiseks esitada taotlejal PRIA-le kohustuseaasta taotlusperioodil elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotlus, mis sisaldab andmeid selle kohta, millist vahekultuuri taotleja § 2 lõike 3 punktis 4 nimetatud lisategevuse elluviimise eest toetuse taotlemise korral kasvatab. Eelnõu § 3 punktidega 18–20 tehtavate muudatuste sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10–12 kohta esitatud selgituste juures. Lisaks täiendatakse § 28 lõikega 3¹, mille kohaselt taotleja esitab muudatused nende põldude ja pärandniidu alade või nende piiride kohta, millel ta viib ellu § 2 lõike 3 punktis 5 nimetatud lisategevust ja mille kohta ta ei ole esitanud § 6 lõikes 12 sätestatud tähtpäevaks samas lõikes sätestatud nõuete kohast lubjatarbekaarti, hiljemalt kohustuseaastale järgneva kalendriaasta 15. jaanuariks. Muudatuse eesmärgiks on võimaldada teha taotlusel muudatusi seoses happeliste muldade lupjamise lisategevuse ellu viimisega. Sõnastatakse § 29 lõige 2, mille kohaselt pärandniidu vastavust toetuse saamise nõuetele kontrollib Keskkonnaamet. Paragrahvi 30 lõige 4 sõnastatakse selliselt, et rohumaat kohta antakse toetust maksimaalselt selle rohumaat pindala ulatuses, mis on võrdne taotlusel märgitud ja kindlaksmääratud maa pindalaga, mille kohta toetust taotleti ja millel kasvatati põllu- või aiakultuuri või millel oli põldtunnustatud heinseemnepõld või mitmeliigiline väike põld või millel kasvatati lilli. Muudatusega jäeti välja eespool toodud lausest viide „sööti jäetud maale“ ja lisati viide mitmeliigilise väikesele põllule ja lillede

kasvatamisele. Muudatus on vajalik toetusõigusliku põllumajandusmaa võimaliku ebatäpse määratluse vältimiseks. Täiendavalt asendatakse § 34 lõikes 6 tekstiosa „1. aprillist“ tekstiosaga „15. juulist“. Muudatus on vajalik selleks, et keskkonناسõbraliku majandamise toetuse taotlejail oleks aega alates 1. aprillist tutvuda PRIA poolt pakutava e-põlluraamatu funktsionaaldusega. Seega e-põlluraamatu kohustusliku nõude täitmise tähtaeg lükkub edasi ning taotlejal on kohustus hakata e-põlluraamatut pidama alates 15. juulist.

Määruse nr 76 muudatusega täiendatakse loetelu strateegiakava toetustest, mille kohta mesilaste korjeala toetust samal kalendriaastal sama maa kohta ei anta. Mesilaste korjeala toetust ei anta lisaks maa kohta, mille kohta antakse mulla- ja veekaitsetoetust ning keskkonناسõbraliku majandamise toetust mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse elluviimise eest. Mulla- ja veekaitsetoetuses rakendatakse piirangut, mille kohaselt ei anta sama maa kohta mesilaste korjeala toetust, juba 2023. aastast.

Määruse nr 80 muudatused on seotud peamiselt ökoalana määratletud haljaskesaga. Varasemalt kehtinud tingimuse kohaselt oli võimalik määratleda ökoalaks vaid sellist haljaskesa, mis oli mõeldud taotlemise aastal haljasväetisena sissekänniks. Tegemist on sisulise, kuid positiivset mõju avaldava muudatusega eelkõige selliste põllumajandustootjate puhul, kes kasutavad harimispraktikates erinevaid tehnoloogiaid, nagu nt otsekülvi jne. Uus muudatus võimaldab teatud juhtudel ökoalaks määratleda ka sellist haljaskesa, mis on mõeldud kohustuseaastal haljasväetise mulda viimiseks, ja haljaskesa, mille taimikusse külvatakse või istutatakse kohustuseaastal põllumajanduskultuur.

Määruse nr 83 muudatused tehakse osaliselt õigusselguse eesmärgil. Muudatusega täpsustatakse parema arusaadavuse huvides pindalaliste ja punktelemendiliste põllusaartega seotud minimaalsed pindalad, millest arvestatakse mõjuala ulatust ökosüsteemiteenuste osutamisel.

Määruse nr 73 muudatusega lühendatakse karja suuruse arvestamise perioodi, mis 2023. aastal oli 2. märtsist kuni 9. septembrini, kuid alates 2024. aastast on nimetatud periood 2. märtsist kuni 1. septembrini.

Määruse nr 67 muudatus puudutab kesa so sööti jäetud maa mõistet. Muudatusega täpsustatakse, et sööti jäetud maa on külvikorraga hõlmatud maa, kus kasvab vabalt looduslik taimestik, mida saab kasutada loomade söötmiseks või mis küntakse sisse. Tegemist on sisulise ja taotlejate jaoks paindlikkust võimaldava muudatusega, mis on vajalik eelkõige nende sööti jäetud maade osas, mis ei ole määratletud näiteks ökoalana, millele kehtivad tavapärasest rangemad nõuded. Varasem määratlus välistas lausaliselt igasuguse tootmise sööti jäetud maal, kuid karjatamiseks ning taimiku sisse kündmiseks on siiski sööti jäetud maad aeg-ajalt vaja teatud põhjustel kasutada. Näiteks, on see eriti vajalik erakorraliste ilmastikunähtustega aastal, nagu 2023. aasta seda oli.

Määruses nr 72 tehtavad muudatused puudutavad teenindusala ja selle toetusõiguslikkust ning selle arvestamist viljapuude ja marjapõõsaste minimaalse istutustihedus puhul.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna otsetoetuste valdkonna nõunikud Veronika Vallner-Kranich (625 6253, veronika.vallner-kranich@agri.ee) ja Birgit Pai (625 6146, birgit.pai@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialistid Ragni Koitmaa (625 6253, ragni.koitmaa@agri.ee) ja Siim Suure (625 6118, siim.suure@agri.ee), põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna põllumajanduskeskkonna valdkonna nõunik Reelika Päädam (625 6267, reelika.paadam@agri.ee) ja taimetervise osakonna mahepõllumajanduse valdkonna juht Marika Ruberg (625 6537, marika.ruberg@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunikud Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee) ja Mari-Liis Kivipõld (625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Heleri Piip (625 6165, heleri.piip@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 11 paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“.

Eelnõu § 1 punktiga 1 tehtava muudatusega jäetakse § 2 lõike 5 esimesest lausest välja sõnad „aastale järgneva“. Sisuliselt tähendab see seda, et püsirohumaa peab olema tagasi rajatud püsirohumaa tagasirajamise kohustuse määramise aasta 15. juuniks, varasema sõnastuse järgi tuli püsirohumaa tagasi rajada aga kohustuse määramise aastale järgneva aasta 15. juuniks. Muudatus on vajalik, sest PRIA-l, juhul kui suhtarv ei mahu lubatud 5% muutuse piiri, on keeruline määrata toetuste taotlemise aasta detsembri lõpuks tagasirajamise kohustust, sest kõikide toetuste kontrollid ei pruugi olla veel lõppenud. Otsetoetuste kontrolli tulemuste pealt tehtud arvutus võib ökokavade ja maaelu arengu keskkonnatoetuste kontrolli tulemuste või toetuste vaiete tõttu muutuda, mistõttu kandub tagasirajamise kohustuse määramine toetuse taotlemise järgnevale aastale. Euroopa Komisjonile toimub uuel perioodil püsirohumaa jooksva aasta suhtarvu esitamine läbi tulemusaruande, andmete esitamise tähtaeg on 15. märts, hilisemalt selleks ajaks peab olema teavitatud ka taotlejaid püsirohumaa tagasirajamise kohustuse määramisest.

Eelnõu § 1 punktiga 2 sõnastatakse ümber § 3 lõige 1, mille kohaselt turvasmullaga põllumajandusmaal ei ole kündmine ja freesimine lubatud. Turvasmullaga põllumaal on lubatud künda ja freesida üks kord kolme aasta jooksul. Sisuliselt tähendab see erisust, mis lubab HPK 2 kriteeriumitele vastavat põllumaad üks kord kolme aasta jooksul künda ja freesida, st kündmine ja freesimine on lubatud iga kahe aasta järel. Igaastaselt on lubatud minimeeritud mullaharimine (nt randaalimine, kultiveerimine, äestamine, kobestamine ja libistamine). Kündmist ja freesimist on lubatud teha kord kolme aasta jooksul ainult põllumaal, mitte püsirohumaal. Erisus on vajalik, kuna turvasmullaga põllumaa vajab kvaliteetse saagi saamiseks kündi ja freesimist, mis aitavad kaasa mulla kvaliteedi parandamisele eelkõige läbi parema mulla õhustatuse, temperatuuri, niiskuse taseme, mis omakorda vähendab herbitsiidide kasutamise vajadust.

Eelnõu § 1 punktiga 3 tehtava muudatusega, täiendatakse § 3 lõiget 2 kolmanda lausega, mis sisuliselt tähendab, et juhul, kui kuivendatud turvasmulladel tehakse veerežiimi kahepoolset reguleerimist, mille alla kuulub seadedrenaaži ehitamine ja veetaseme tõstmine, siis ei pea taotleja täitma määruse paragrahvi 3 lõike 2 lausetes 1 ja 2 sätestatud nõuet, mis ütleb, et kuivendamata märgalaid ja turvasmullaga põllumajandusmaid ei ole lubatud kuivendada. Kuivendatud märgalade ja turvasmullaga põllumajanduslikuks tegevuseks kasutataval põllumajandusmaal on drenaažisüsteeme lubatud rekonstrueerida üksnes siis, kui kasutatakse lahendusi, mis ei suurenda kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja kui see on vajalik mineraalmullas paikneva drenaažisüsteemi toimimiseks. Antud muudatuse eesmärk on, et turvasmullad seoksid rohkem süsinikku ning lisaks aitab ka veetaseme tõstmine sellele eesmärgile kaasa. Täiendavalt on sellistel aladel võimalik tegeleda märgalaviljelusega. Kasvuhoonegaaside heitkoguseid suurendavaks lahenduseks loetakse drenaažisüsteemi rekonstrueerimist läbi kuivendusvõrgu tihendamise (väheneb drenaažitorude vahekaugus või suureneb nende läbimõõt).

Eelnõu § 1 punktiga 4 tehtava muudatusega tuuakse määruse sõnastusse sisse definitsiooni selgitus, mida loetakse HPK 2 nõude raames turvasmullaga alaks. Turvasmullaga alaks (turvasmullaga põllumajandusmaaks) loetakse antud nõude puhul 2024. aastal vähemalt 90% ulatuses turvasmullaga põld, ning turvasmullaga põld, mille kohta on põllumajandustootja võtnud strateegiakava alusel antava turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse kohase kohustuse. 2025. aastast loetakse HPK 2 nõudes turvasmullaga alaks aga vähemalt 65% ulatuses turvasmullaga põld, ning turvasmullaga põld, mille kohta on põllumajandustootja võtnud strateegiakava alusel antava turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse kohase kohustuse. Kui põllumajandustootja on

soovinud võtta strateegiakava sekkumise raames täiendavate mullakaitseliste nõuete täitmise kohustuse, siis loetakse eelnõu täiendamisega need turvasmullaga alad samuti HPK 2 nõude puhul turvasmullaga alaks ja seda ka siis, kui vahepeal selgub, et muld on mineraliseerunud. Lävend langeb 2025. aastast 65% peale, sest läbirääkimisel Euroopa Komisjoniga, oli oluline, et nõue kohalduks rohkematele turvasmuldadega põldudel ning see oli maksimum määr, millega Euroopa Komisjoniga kokkuleppe saavutati. Muudatus on vajalik, et siduda paremini turvasmullas peituvat süsinikku ja viia HPK 2 nõude raames määratletud turvasmullaga põllu definitsioon kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 lisa III GAEC 2 standardiga.

Põllumajanduslikult kasutatakse turvas- ehk soomuldadest peamiselt kuivendatud madalsoomuldi, mida loetakse õrnadeks, kuid lämmastiku osas toitainerikasteks muldadeks. Kõige suurem orgaanilise süsiniku emissioon põllumajanduses toimub turvasmuldadelt ning kõige suurema orgaanilise süsiniku sisaldusega ja mineraliseerumisele haavatumad on just haritavad turvasmullad. Soomuldade majandamine on väljakutseid pakkuv: esmapilgul märgades muldades, kus kuivendusega juhitakse vesi ära, tekib veedefitsiit juba juuni keskpaigast. Turvas on halb soojusjuht, kus öökülmaoht on oluliselt kõrgem ning vegetatsioon võib alata kaks kuni neli nädalat hiljem. Turvasmuldade puhul on ka tuule ja vee-erosiooni oht kõrge. Peaaegu kõik turvasmullad kannatavad kaaliumipuuduse all ning nende fosforiga varustus on oluliselt halvem kui põllumaadel tervikuna, mis on aga saagikust piirav tegur. Sellises agrokeemilises seisundis turvasmullad ei rahulda põllumajanduskultuuride vajadusi tänapäeva nõuetele vastavate saakide tootmiseks ja vajavad märgatavalt suuremat väetamist, mis omakorda suurendab keskkonnareostuse ohtu.

Eelnõu § 1 punktiga 5 tehtava muudatusega tuuakse määruse sõnastusse sisse definitsiooni selgitus, mida loetakse märgalaks antud nõude raames. Märgalaks loetakse kaitstavatel aladel asuvad pärandniidu märke elupaiga tüübid (rannaniidud- Eesti looduse infosüsteemis koodiga 1630, lamminiidud- kood 6450, soostunud niidud- kood 7230, sinihelmikakooslused- kood 6410 ja kõrgrohustud- kood 6430), mis asuvad põllumajandusmaal.

Eelnõu § 1 punktiga 6 tehtav muudatus tähendab sisuliselt HPK 6 talvise taimkatte erisuse laienemist taotlejatele, kellele kohaldub talvise taimkatte nõue 30% ulatuses ja kes kasvatavad kartulit. Põllumajandusliku majapidamise põllumaast ja püsilikultuuride alusest maast peab vähemalt 50% olema talvise taimkatte all. Kui põllumajandusliku majapidamise põllumaast ja püsilikultuuride alusest maast vähemalt 50% kasvatatakse köögivilja, kartulit, puuvilja, marjakultuuri, lilli, maitse- ja ravimtaimi ning istikuid, peab põllumajandusliku majapidamise põllumaast ja püsilikultuuride alusest maast vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Muudatus on tingitud ka sellest, et mitmed kartulikasvatajad ei ole ise sobiva tehnika puudumise tõttu talvise taimkatte põllul oleku ajal maakasutajad, sest külvikorra muu maakasutuse ajaks liigub maa teiste põllumajandustootjate kätte. 2023. aasta pindalatoetuste andmete kohaselt on taotlejaid, kelle põllumajandusmaast moodustab kartul vähemalt 50%, kokku 1009 taotlejat 902 hektari põllumajandusmaaga.

Eelnõu § 1 punktiga 7 sõnastatakse ümber selguse huvides § 3 lõige 6, et oleks arusaadav, et põhikultuur peab vahetuma vähemalt kolme aasta möödudes. Sisuliselt tähendab antud muudatus seda, et põllumajandusliku majapidamise põllumaast 50%-ndil ei ole lubatud kasvatada sama põhikultuuri kahel järjestikusel aastal, välja arvatud, kui kasvatatakse vahekultuuri ja tagatakse põhikultuuri vaheldumine vähemalt kolme aasta möödudes.

Eelnõu § 1 punktiga 7 sõnastatakse ümber ka § 3 lõige 7, mille kohaselt loobutakse HPK 7 nõudes põhikultuuri nõude puhul 15. juuni kuupäevast. Konkreetse kuupäeva sätestamine on taotleja jaoks piirav, samuti raskendab see PRIA1 pinnaseiresüsteemi rakendamist. Näiteks, kui mingil põhjusel ei saa või pole asjakohane kultuuri 15. juuniks külvata, aga seda tehakse näiteks 24. juunil, siis toetuse menetluses tuleb PRIA1 arvesse võtta kultuuri, mis kasvas põllul 15. juuni seisuga ehk antud näite puhul oli põllul ilmselt 15. juuni seisuga mustkesa. Kuna kultuur on

põllule külvatud, siis pinnaseire tuvastab põllul mustkesa asemel kasvamas kultuuri. Pinnaseirega ei ole võimalik seirata konkreetset kuupäeva. Samas on taotlejal õigus muuta taotlust vastavalt pinnaseiresüsteemist saadud tulemusele. Seega tekib menetluslik probleem, kus ühtepidi tuleb aluseks võtta 15. juuni kultuur mustkesa, teistpidi aga peab taotlus vastama sellele, mida tuvastas pinnaseire. Täiendavalt täpsustatakse vahekultuuri mõistet, vahekultuuriks loetakse kultuure, mis on külvatud või jäetud põhikultuurile allakülvinä. LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaal kasvatatakse põhikultuuri, kasutades nimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid. Lisatakse säte, et nimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid võib kasutada kuni kümnel protsendil põllu pindalast, et oleks tagatud põllumajandusmaa vastavus toetusõiguslikkuse nõuetele ning et nimetatud maal tegeletakse põllumajandusliku tegevusega. Kesa all peetakse antud nõude raames silmas sööti jäetud maad või mustkesa, st, et HPK 7 raames sätestatud nõudeid ei kohaldata mitmeaastaste põllukultuuride, rohumaa kultuuride ja looduslike rohttaimede kasvatamise ning maa söötis või mustkesas hoidmise korral.

Eelnõu § 1 punktiga 8 täiendatakse § 11 lõikega 4.

Lõike 4 kohaselt loetakse HPK 2 nõudes turvasmullaga põllumajandusmaaks 2024. aastal 90% ulatuses turvasmullaga põld ning turvasmullaga põld, mille kohta on põllumajandustootja võtnud strateegiakava alusel antava turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse kohase kohustuse. Muudatus on vajalik, et sätestada määruse tasandil 90% lävend, mis on Euroopa Komisjoniga kokku lepitud.

Eelnõu § 1 punktiga 9 muudetakse määruse nr 68 lisa 1 ning kehtestatakse see uues sõnastuses. Peamine eesmärk muudatustel on omavahel diferentseerida ajaliste piirangutega nõuded ja veekaitseliste piirangutega nõuded. Kohustusliku majandamisnõude (KM) 1 alanõudest 11 (varasema numeratsiooni järgi) välja viidud viide veeseaduse § 119 punktile 3 ja § 168 lõike 3 punktidele 1 ja 9 ning tõstetud need KM 1 nõude 5 alla, kuna liigituvad olemuselt paremini KM 1 nõue 5 alla. Eemaldatud on KM 2 nõue 8 (varasem numeratsioon), kuna KM 2 nõue 1 on täpselt samade viidetega. KM 2 nõudest 11 (varasem numeratsioon) on välja viidud viide veeseaduse § 119 punktile 3 ja § 168 lõike 3 punktidele 1 ja 9 ning tõstetud need KM 1 nõude 5 alla ning KM 2 nõude 1 ja nõude 3 alla. KM 7 ja 8 nõuet 5 on täiendatud veeseaduse viidetega § 151 lg 2 ja § 154 lg 5 p 1 (täiendus seisneb selles, et sanitaarkaitsealal ja hooldusalal on keelatud taimekaitsevahendi hoidmine ja kasutamine). KM2 nõudest on eemaldatud nõude 9 alt viide keskkonnaministri 3. oktoobri 2019. aasta määruse nr 45 § 5 lõikele 3, kuna see oli seotud sõnnikuhoidlate katmisega ning ei ole nitraadidirektiivist tulenev nõue. Üheks nõudeks on sõnastatud KM 1 nõue 3 ja 4 ning KM 2 nõue 5 ja 6. KM 3 ja 4 nõue 5 puhul on loobutud nõude osast, mis puudutab kaitstava looduse üksikobjekti, mille kohaselt kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet.

KM 7 ja 8 nõudesse on täiendavalt sisse toodud viide veeseaduse § 151 lõikele 2 ja § 154 lõike 5 punktile, mis sisuliselt tähendab, et sanitaarkaitsealal ja hooldusalal on keelatud taimekaitsevahendi hoidmine ja kasutamine.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“.

Eelnõu § 2 punktidega 1–3 muudetakse aktiivse põllumajandustootja mõistet. Muudatusega lisatakse aktiivse põllumajandustootja mõistele juurde püsilõikudega aladel ning pärandniitudel majandajad, kelle põllumajandusliku majapidamise kohta anti taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal otsetoetuseid rohkem kui 5000 eurot. Eelkõige puudutab antud muudatus selliseid taotlejaid, kes ei oma majapidamises ühte hektarit põllumaad või ühele loomühikule vastavat põllumajanduslooma või ühte mesilasperet, aga majandavad pärandniite või kasvatavad püsilõikure.

Alates 2024. aastast loetakse aktiivseks põllumajandustootjaks ka sellised taotlejad, kelle kasutuses on kas üks hektar põllumaad, üks hektar püsikultuuride alust maad või kombineeritult kokku vähemalt üks hektar põllumaad ja püsikultuuridega alasid. Pärändniitudega seoses täpsustatakse, et aktiivseks põllumajandustootjaks loetakse taotlejad, kellel on taotluse esitamise kalendriaastal kasutuses vähemalt üks hektar sellist pärändniitu, mille kohta ta taotleb strateegiakava alusel antavat pärändniidu hooldamise toetust ja mis vastab maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärändniidu hooldamise toetus“ §-s 5 sätestatud nõuetele.

Varasemalt puudus võimalus lugeda sellised tootjad automaatselt aktiivseks põllumajandustootjaks, mistõttu pidid nad aktiivseks põllumajandustootjaks olemist tõendama PRIAle läbi esitatud kuludokumentide.

Eelnõu § 2 punktiga 4 täiendatakse ja täpsustatakse selguse saamiseks § 4 lõiget 3 toetusõigusliku hektari ajalise määratlusega, mis on omakorda seotud toetusõiguslikule põllumajandusmaale kehtestatud nõudega. Põhisissetulekutoetuse üheks tingimuseks on see, et põllumajandusmaal, millel tegeletakse põllumajandusliku tegevusega, peab olema välistatud ebasoovitava taimestiku ulatuslik levik ning seda maad peab olema võimalik kasutada järgmisel kasvuperioodil põllumajanduslikuks tegevuseks ilma lisakuludeta. Muudatusega täpsustakse, mis ajavahemikul peab antud maa, sh ka taotleja tegevus vastama toetusõigusliku hektari määratlusele. Muudatusega lisatakse, et nõudeid tuleb täita taotluse esitamisest kuni kalendriaasta lõpuni. Muudatus on vajalik parema selguse saamiseks ka põllumajandustootjatele, kes oleksid teadlikud, mis ajahetkest-ajahetkeni peab antud nõuet täitma, et vastata ette nähtud nõuetele. Antud tingimus on seotud ka taotlusele märgitava põllumajanduskultuuriga, mis 2023. aastal tõi hulgaliselt kaasa täiendavaid küsimusi. Näiteks, kas taotleja võib taotlusele märkida rohumaad, kui heintaimede külv toimuks alles juuni lõpus. Taotlemise ajal oli põllul veel võsa. Et tulevikus sellist laadi probleeme välistada, tehakse määruuses vajalik täpsustus.

Eelnõu § 2 punktiga 5 täiendatakse ja täpsustatakse § 4 lõiget 4 tingimusega, et LIFE projektis „Loodusrikas Eesti“ ette nähtud agrotehnilisi võtteid ja loomakasvatuse tehnoloogiaid võib kasutada kuni kümnel protsendil põllu pindalast, et oleks tagatud põllumajandusmaa vastavus toetusõiguslikkuse nõuetele ning et nimetatud maal tegeletakse põllumajandusliku tegevusega.

Eelnõu § 2 punktiga 6 asendatakse § 8 lõike 1 punktis 1 taotleja vanuse nõue selliselt, et taotleja peab olema kuni 40-aastane k.a taotlemise ajal ehk siis tekstiosa „kalendriaastal“ asendatakse tekstiosaga „ajal“. Tegemist on muudatusega, mis tuleb strateegiakavast, kus noore põllumajandustootja mõiste peab kehtima nii noore põllumajandustootja toetusele, kui ka põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamise toetusele. Vanuse nõue on paika pandud strateegiakavas ja selle kohaselt on nooreks põllumajandustootjaks taotluse esitamise ajal kuni 40 (k.a) aasta vanused isikud. 2023. aastal pidi taotleja, kes soovis saada noore põllumajandustootja toetust, olema kuni 40-aastane k.a taotluse esitamise kalendriaasta lõpuni. Edaspidi aga on nõue taotleja jaoks leebem, kuna taotleja peab olema kuni 40-aastane taotlemise esitamise hetkel ning võib pärast taotluse esitamist saada 41-aastaseks.

Eelnõu § 2 punktiga 7 täiendatakse § 8 lõike 3 punkti 4 lause lõpuga, mille kohaselt ei arvestata sellist osalemist juriidilises isikus millega ei saanud otseselt ega kaudselt oluliselt mõjutada juriidilise isiku tegevust. Antud muudatus annab taotlejale teatud olukordades paindlikkuse omada osalust põllumajandusliku tegevusega tegelevas juriidilises isikus ning seega ka saada noore põllumajandustootja toetust. Praeguse nõude kohaselt kohe, kui taotleja omab varasemat osalust põllumajandusliku tegevusega tegelevas ettevõttes, jääb ta toetusest ilma juhul, kui see osalus on saadud rohkem, kui 5-aastat tagasi enne esmast noore põllumajandustootja toetuse taotluse esitamist, kuna seda loetakse põllumajandusliku tegevusega tegelema hakkamiseks. Antud muudatusega hindab PRIA taotleja puhul, kellel on osalus teises põllumajandusliku tegevusega tegelevas juriidilises isikus, kas osaluse omamine on märkimisväärse mõjuga taotleja põllumajanduslikule tegevusele, ning kas ja kui suurel määral osalust omav isik (taotleja) sai

mõjutada ettevõtte tegevust. Näiteks, kui taotleja on saanud osaluse pärandina aastaid tagasi ning osaluse suurus on marginaalne (näiteks 10%) ning ei kuulu juhatusse, siis võib öelda, et osaluse omamisega ei saanud mõjutada juriidilise isiku tegevust. Seega on edaspidi võimalus toetust saada ka sellisel taotlejal, kes on saanud osaluse põllumajanduslikus ettevõttes, kuid kelle roll selles on marginaalne. Näiteks 2023. aastal oli selliseid juhtumeid, kus taotleja on aastaid enne esmakordse noore põllumajandustootja toetuse taotluse esitamist saanud osaluse läbi pärandi, kinkimise või on osalus ettevõttes märkimisväärselt väike. Taotleja jaoks on tegemist soodustava muudatusega.

Eelnõu § 2 punktiga 8 täiendatakse § 8 lõiget 4 selliselt, et kui juriidilise isiku osanike, aktsionäride või liikmete arv on suurem kui juhatuse liikmete arv, siis ei pea kõik juriidilise isiku osanikud, aktsionärid või liikmed kuuluma juhatusse. Tegemist on taotlejate jaoks soodustava muudatusega toetuse nõudes, mille kaudu välditakse olukorda, kus juriidilise isiku juhatuse liikmete arvu paisutatakse põhjendamatult suureks.

Eelnõu § 2 punktiga 9 asendatakse § 8 lõikes 5 toodud maksimaalse põllumajandusmaa suuruse hektarite arv, millele kohta makstakse noore põllumajandustootja toetust, 100-hektarilt 260-hektarile. 2023. aastal maksti noore põllumajandustootja toetust kuni 100 hektari põllumajandusmaa kohta. Alates 2024. aastast hakatakse toetust maksma kuni 260 hektari eest. Näiteks, kui 2023. aastal oli taotlejal 150 hektarit, millest 100 hektari eest sai ta noore põllumajandustootja toetust, siis alates 2024. aastast saab taotleja kõigi 150 hektari eest noore põllumajandustootja toetust. Muudatus on tingitud asjaolust, et 2023. aastal ei täidetud toetuse sihttasest ning mille tõttu ei olnud võimalik ka ära kasutada täielikult ära noore põllumajandustootja toetuseks ettenähtud eelarvet, mis on 2% otsetoetuste eelarvest. Seeläbi suurendatakse võimalust saada noore põllumajandustootja toetust rohkemate põllumajandusmaa hektarite eest ning suunatakse paremini noortele põllumajandustootjatele otsetoetuste eelarvest ette nähtud eelarvevahendeid.

Eelnõu § 2 punktidega 10–12 täpsustatakse § 9 lõikeid 2 ja 3 ning täiendatakse sama paragrahvi lõikega 2¹, mis puudutab toetuse taotlemisega seotud muudatuste esitamist seoses põldude ja pärandniitude alade piiridega. Kuna põhisissetulekutoetust võib taotleda ka pärandniidu aladele, on ka nendel aladel lubatud vastavad muudatused. Nimelt saab taotleja komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk.23–34) artikli 5 lõike 6 kohaselt esitada muudatused nende põldude ja pärandniidu alade piiride kohta, mille kohta ta taotleb § 9 lõikes 1 nimetatud ajavahemikul esitatud taotluse kohaselt pindalatoetust, hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. augustiks.

Nimetatud sätte kohaselt on kuni 15. augustini lubatud eelkõige kahte sorti muudatused, millega taotleja peab ilmtingimata arvestama ning mis on seotud peamiselt põldude/alade ja nende piiride esitamisega. Esiteks on lubatud põldude/pärandniidu alade juurde lisamine maakasutuse näitamiseks, mis on oluline tingimuslikkuse süsteemi kohaldamiseks. Teiseks on lubatud põldude ja alade pindalade suurendamine kuni 15. augustini. Lubatud on siiski ka põldude ja alade pindalade vähendamine eelnimetatud tähtajal, millele kehtib eelnevast siiski pikem periood, mil pindaladega seotud vähendamisi on lubatud taotlejal teha. Teisisõnu võib öelda, et põldude/alade piirides tehtavatele muudatustele on kehtestatud kaks tähtaega. Lühem tähtaeg - 15. august (k.a) kehtib pindalade suurendamisele ning vähendamisele kehtib pikem - 1. novembri tähtaeg.

Siiski peab taotleja arvestama, et toetuse taotlemise märke lisamine olemasolevatele ega ka uutele põldudele ei ole lubatud eelnimetatud tähtajal tulenevalt asjaolust, et toetuse taotluse esitamise periood on sätestatud ajavahemikus 2. maist kuni 15. juunini, mille jooksul peab taotleja taotlusele märkima, milliseid toetusi ta antud põllu/ala kohta taotleb. Küll aga on lubatud põllu/alade pindalade vähendamine ning taotlemise märke eemaldamine ka pärast 15. augustit,

täpsemalt kuni 1. novembrini. Lubatud muudatuste tegemise võimalus on antud eelkõige seetõttu, et taotleja saaks oma taotluse vastavusse viia tegeliku olukorraga.

Kui eelarveperioodil 2014–2020 ei võimaldatud pärast 15. juunit pindalade suurendamist taotlusaluste põldude osas, siis võrreldes uue perioodiga on pindalade suurendamine lubatud kuni 15. augustini. Arvestades Eesti kliimatilisi tingimusi, siis 15. august on kuupäev, mis ajal peaks enamuse põllumajanduskultuure veel kasvama ning mida kontrolliasutusel oleks võimalik veel kuni vegetatsiooniperioodi lõpuni tuvastada pinnaseire käigus või kohapealse kontrolli teel. Muudatuste tegemise tähtaeg on optimaalne tagamaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk. 187–261) artikli 69 ja 70 kvaliteedi hindamise nõuetekohase rakendamise.

Samuti täiendatakse ja täpsustatakse sama paragrahvi lõikega 2¹, mis on seotud andmete ja muudatuste esitamisega põldude ja pärandniidu alade piiride kohta. Kuna tingimuslikkuse nõuded kohalduvad kogu põllumajandusliku majapidamise maale, on õige maakasutuse märkimine vajalik tingimuslikkuse nõuete täitmiseks, mis on oluline eelkõige tingimuslikkuse süsteemist tulenevate nõuete täitmiseks vastavalt sama määruse §-s 5 sätestatule. Seetõttu on taotleja kohustatud esitama vastavad andmed hiljemalt 15. augustiks. Teisisõnu peab taotleja esitama hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. augustiks andmed kogu maa kohta, sealhulgas muudatused nende põldude ja pärandniitudega alade piiride kohta, mille kohta ta taotleb lõikes 1 nimetatud ajavahemikul esitatud toetuse taotluse kohaselt põhisissetuleku toetust.

Lisaks on § 9 lõike 3 kohaselt võimalik taotlejal esitada komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 2022/1173 artikli 7 lõike 1 punktide a ja c kohased taotluse muudatused hiljemalt taotluse esitamise aasta 1. novembriks. Muudatusega täpsustakse, et nimetatud põldude ja pärandniidu alade piiride muudatused, mille tulemusena väheneb nende pindala, saab teha kuni 1. novembrini. Perioodil 2023–2027 on võimalik muudatusi teha pikema perioodi jooksul, kui see oli lubatud eelmise programmiperioodi raames, mis on osaliselt tingitud ka pinnaseiresüsteemi rakendamisest, mis võimaldab süstemaatiliselt ja automaatselt seirata põllumajandustegevusi põllumajandusmaal.

Kui tähtaega ei ole määratud teisiti, on taotlejal võimalus muuta taotlust pinnaseiresüsteemis osalevate nõuete osas ja mitteseiratavate nõuete osas. Teisisõnu, kui pinnaseire käigus on tuvastatud vastuolu, on võimalik taotlust muuta ning vastavaks viia selle põllu osas kuni 1. novembrini. Vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 2022/1173 artiklile 7 ei ole muutmine ja tagasivõtmine lubatud mitteseiratavate nõuete osas pärast seda, kui taotlejat on teavitatud kavatsusest läbi viia kohapealne kontroll või kui ta saab mittevastavusest teada kontrolli tulemusena.

Eelnevalt väljatoodud selgitused on kohased määruste nr 72, 73, 75, 76, 80, 81, 83 põllu ja pärandniitude alade, sealhulgas ökoalade ning nende piiridega seotud muudatuste põhjendamisel.

Eelnõu § 2 punktiga 13 täiendatakse määruse nr 71 § 11 lõiget 1 punkti 11 selliselt, et lisaks juba andmete küsimise kohta, kas põllul kasvatatakse põllumajanduskultuuri haljasväetiseks, lisatakse ka andmete küsimine selle kohta, kas põllul kasvatatakse põllumajanduskultuuri vahakultuurina. Taotleja peab esitama PRIA-le kogu taotleja põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa, mida tal on õigus kasutada, iga põllu kohta, muuhulgas andmed ka planeeritavate vahakultuuride kasvatamise kohta. Ennekõike on andmete esitamine vajalik HPK 7 (lihtsustatud külvikorra nõue) kontekstis. Antud nõude raames ei ole põllumajandusliku majapidamise põllumaal lubatud kasvatada samal põllul sama põhikultuuri üle kolme aasta. Põllumajandusliku majapidamise põllumaast 50 %-il ei ole lubatud kasvatada sama põhikultuuri kahel järjestikusel aastal, välja arvatud vahakultuuri kasvatamise korral ja kui sealjuures tagatakse põhikultuuri vaheldumine vähemalt kolme aasta möödudes. Tulenevalt sellest, kas tootjal on soov kasvatada sama põhikultuuri kahel järjestikusel aastal ja kui tagatakse

põhikultuuri vaheldumine vähemalt kolme aasta möödudes, on vaja esitada andmed iga põllu kohta, kas põllul kasvatatakse vahekultuuri või mitte. Andmete küsimine on kooskõlas komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 2022/1173 artikli 5 lõikega 3 ja artikli 6 lõikega 2. Andmete küsimise eesmärgiks on saada ülevaade nendele taotlejatele rakenduvate nõuete kohta.

Eelnõu § 2 punktiga 14 täiendatakse määruse nr 71 § 11 lõike 1 punkti 18 selliselt, et taotleja peab esitama andmed selle kohta, kas põhisissetuleku toetust taotletakse põllu või pärandniidu ala kohta. Lisaks põllu kohta saab põhisissetuleku toetust taotleda ka pärandniidu ala kohta. Kui toetust taotletakse pärandniidu ala kohta, siis tuleb selle kohta toetuse taotlemisel asjakohased andmed esitada. Kehtiva määruse kohaselt pidi põhisissetuleku toetuse taotlemisel punktis 18 nimetatud andmed esitama ainult põllu kohta toetuse taotlemisel.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“.

Eelnõu § 3 punktiga 1 asendatakse määruse nr 75 § 3 lõike 1 punktis 1 sõnad „ning põldtunnustatud heinaseemnepõllu ja mitmeliigilise väikese põllu kohta“ tekstiosaga „, põldtunnustatud heinaseemnepõllu ja mitmeliigilise väikese põllu kohta ning lillede kasvatamise korral“. Muudatusega täiendatakse § 3 lõike 1 punkti 1 loetelu lillede kasvatamisega. Muudatus on seotud sama määruse § 6 lõike 2 punktis 1 tehtava muudatusega.

Eelnõu § 3 punktiga 2 loetakse § 5 senine tekst lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2, mille kohaselt antakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust taotlejale, kellele antakse toetust vähemalt 1,00 hektaril köögivilja, maasika, ravim- või maitsetaime, puuvilja- ja marjakultuuri (edaspidi koos *aiakultuur*) või põllukultuuri kasvatamise eest, mitmeliigilise väikese põllu või põldtunnustatud heinaseemnepõllu kohta või lillede kasvatamise eest. Muudatuse eesmärk on välistada juhud, kus taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust, kas ainult rohumaadele või rohumaade kõrval asuvatele väga väikesele pinnale muudele kultuuridele. Sellega väheneb nii PRIA töökoormus kui ka taotleja halduskoormus.

Eelnõu § 3 punktiga 3 täiendatakse § 6 lõike 2 punkti 1 pärast sõna „maitsetaime“ sõnadega „,või lilli“. Antud täiendus annab taotlejale võimaluse taotleda toetust põllumaa kohta, millel kasvatatakse lilli. Tegemist on sisulise täiendusega, et taotlejal oleks võimalik samale maale taotleda ka maaeluministri määruse nr 76 alusel antavat perioodi 2023–2027 mesilaste korjeala toetust.

Eelnõu § 3 punktiga 4 sõnastatakse uuesti § 6 lõige 3. Lõikes 2 nimetatud põllumajanduskultuuri peab kasvatama põhikultuurina. Põhikultuur on taotlusel märgitud põllumajanduskultuur, mis on maha pandud, istutatud või külvatud enne taotluse esitamise aastat või taotluse esitamise aasta kevadel ja mida kasvatatakse kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid või hoitakse maad mustkesas või söötis. Allakülvi ei loeta põhikultuuriks. LIFE'i projektiga „Loodusrikas Eesti“ hõlmatud põllumajandusmaal kasvatatakse põhikultuuri, kasutades nimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid. Nimetatud projektis ette nähtud agrotehnilisi võtteid võib kasutada kuni kümnel protsendil põllu pindalast. Põhikultuuri mõiste juures kaotatakse ära 15. juuni tähtpäev, mil põhikultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud. Tähtpäevaline nõue piirab pinnaseiresüsteemi rakendamist ja on ka taotlejate jaoks piirav. Antud muudatus on sisuline, mille eesmärgiks on suurendada paindlikkust ja soodustada pinnaseiresüsteemi hõlpsamat rakendamist. Samuti täiendatakse sätet nii, et selle kohaselt LIFE projektis „Loodusrikas Eesti“ ette nähtud agrotehnilisi võtteid võib kasutada kuni kümnel protsendil põllu pindalast, et oleks tagatud põllumajandusmaa vastavus toetusõiguslikkuse nõuetele ning et nimetatud maal tegeletakse põllumajandusliku tegevusega.

Eelnõu § 3 punktiga 5 jäetakse § 6 lõikest 5 välja tekstiosa „köögivilja, maasika, ravim- või maitsetaime, puuvilja- või marjakultuuri (edaspidi koos *aiakultuur*) kasvatamise korral ka“. Tegemist on sisulise parandusega, millega võimaldatakse arvestada toetusõigusliku põllu pindala

hulka kõikide taimekasvatussuundadega seotud teenindusala, näiteks ka teraviljakasvatases kasutatavad teenindusalad. Teenindusalad on vajalikud põllu otstes põllu harimiseks vajalike põllumajandusmasinate ringi keeramiseks, kus kultuuri kasvatamine on raskendatud või isegi teatud juhtudel välistatud, aga teenindusala on põllu osa sellegi poolest.

Eelnõu § 3 punktiga 6 sõnastatakse uuesti § 6 lõige 8. Toetust ei anta maa kohta, mille kohta antakse strateegiakava alusel pärandniidu hooldamise toetust, turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetust, põhjavee kaitse toetust või pinnavee kaitse toetust. Antud muudatusega võimaldatakse anda väärtusliku püsirohumaat säilitamise toetust, turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohumaat kaitse toetust ning põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohumaat kaitse toetust sama maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust. Loetelust väärtusliku püsirohumaat säilitamise toetuse, turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohumaat kaitse toetuse ning põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohumaat kaitse toetuse välja arvamine on tingitud asjaolust, et väärtuslikke rohumaid on Eestis väga vähe alles jäänud ning seetõttu peaks sellise rohumaa tuvastamisel sarnaselt mahepõllumajanduse toetusega säilima põllumajandustootja õigus taotlelda selle kohta ka keskkonnasõbraliku majandamise toetust. Edaspidi ei anta keskkonnasõbraliku majandamise toetust maa kohta, mille kohta antakse strateegiakava alusel pärandniidu hooldamise toetust, turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetust, põhjavee kaitse toetust või pinnavee kaitse toetust.

Eelnõu § 3 punktiga 7 täiendatakse § 6 lõiget 11 pärast sõna „kasvatatakse“ sõnadega „vahekultuuri ja“. Muudatus on vajalik selguse huvides, et juhul kui taotleja ei kasvata põllul vahekultuuri, siis selle põllu puhul jääb ta toetusest ilma, kuna ei ole nõuet täitnud ehk ta pole kasvatanud vähemalt 0,30 hektari suurusel põllul vahekultuuri.

Eelnõu § 3 punktiga 8 jäetakse § 6 lõikest 12 välja sõnad „ja magneesiumi“. METK agrotehnoloogia valdkonna asjaomastelt spetsialistidelt saadud info kohaselt ei pea praktikas lubjatarbekaartide koostamisel lähtuma taimedele omastatava magneesiumi sisaldusest, vaid oluline on lähtuda lubjatarbekaartide koostamisel taimedele omastatava kaltsiumi sisaldusest. Taimedele omastatava magneesiumi sisaldus on oluline lubiväetise valikul.

Eelnõu § 3 punktiga 9 täiendatakse § 6 lõikega 13¹, mille kohaselt happelise mulla lupjamise lisategevuse elluviimise eest ei anta sama põllu kohta toetust rohkem kui kaks korda. Kuna 2023. aasta oli eespool nimetatud lisategevuse rakendamise esimene aasta, näitas see, et lisategevus ei ole sihipärane. Seega selleks on vajalik reguleerida lisategevuse elluviimise kordade arv samal põllul. Kui taotlejale on lisategevuse elluviimise eest antud 2023. aastal ja 2024. aastal toetust, ei saa talle enam 2025. aastal sama põllu kohta lisategevuse elluviimise eest toetust anda. Seeläbi suunatakse taotlejat paremini läbi mõtlema, mis põldudel on realselt vajalik lupjamist teha ja lisategevust ellu viia.

Eelnõu § 3 punktiga 10 täiendatakse § 6 lõikega 15 järgmises sõnastuses, mille kohaselt mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse elluviimise eest ei anta toetust maa kohta, mille kohta antakse strateegiakava alusel mesilaste korjeala toetust. Muudatuse eesmärk on vältida sarnase nõude täitmisel kahe erineva toetuse saamist.

Eelnõu § 3 punktiga 11 täiendatakse § 12 lõikeid 2 ja 3 pärast sõna „teravilja“ tekstiosaga „, maasika“. Külvikorra või viljavahelduse peab taotleja korraldama nii, et samal maal ei kasvatata maasikat kauem kui viiel järjestikkusel aastal. Seejuures sööti jäetud maa, mustkesa ega vahekultuuride kasvatamise ei katkesta külvikorras maasika järgnevust. Sama käsitlus kehtib ka teravilja ja ristiõieliste põllumajanduskultuuride kasvatamisel, kus sööti jäetud maa, mustkesa ja vahekultuuride kasvatamine ei katkesta külvikorras kultuuride järgnevust. Viljavahelduse rakendamine on oluline, sest samade kultuuride kasvatamine mitmel järjestikkusel aastal samal maal soodustab nii taimehaiguste- kui kahjurite levikut kui ka halvendab mulla fütosanitaarset seisundit. Muudatusega viiakse maasika kasvatamise viljavahelduse rakendamine kooskõlla teravilja ja ristiõieliste põllumajanduskultuuride kasvatamise viljavahelduse nõudega.

Eelnõu § 3 punktiga 12 täiendatakse § 12 lõikega 11, mille kohaselt lõigetes 7 ja 8 sätestatud nõudeid ei pea järgima alla 0,30 hektari suurusel põllumaa põllul. Antud täiendus on sisuline ja vajalik, kuna 2023. aasta taotlusperiood tõi taotluste menetlemise seisukohalt kaasa praktilisi olukordi, kus taotlejal oli püsirohumaade ja püsikultuuri põldude kõrval väga väikesel pinnal põllumaa kultuure, millistel tuli liblikõielisis kultuure kasvatada (näiteks köögiviljad väikestel pindadel). Kuna nõue kohaldus põllumaale sõltumata selle suurusest, siis kui taotleja kasvatas näiteks 0,02 hektaril köögivilja, tuli sellest pinnast 15% või 20% kasvatada liblikõielisi kultuure ehk antud näitel 0,003 hektaril.

Eelnõu § 3 punktiga 13 täiendatakse § 13 lõiget 1 pärast sõna „kasutab“ sõnaga „põhikultuuri“. Vahekultuuride kasvatamise lisategevus rakendub esimest korda 2024. aastal ja selle tarbeks on vajalik täiendada ja üle vaadata muud nõuded vahekultuuride temaatikast lähtuvalt. Seetõttu on sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamise paragrahvi lisatud täiendus viidates põhikultuuridele. Kuna vahekultuuride viljelemist on mullastiku seisukohast oluline soodustada, siis ei oleks mõistlik nõuda nende rajamist sertifitseeritud seemnega, küll aga jääb see relevantseks nõudeks põhikultuuride puhul.

Eelnõu § 3 punktiga 14 asendatakse § 13 lõikes 5 sõna „ja“ sõnaga „või“. Muudatuse kohaselt peab taotlejal olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad kas seemnepartii sertifitseerimist tõendav külvatud seemne müügipakendi etikett või sertifitseeritud seemne ostmist tõendav ostudokument. Kuna ostudokument on niigi säilitamise kohustusega raamatupidamisdokument, siis etikett seda ei ole. Samuti on praktikas juhtusid, mil taotlejal on olemas üks nõutud dokumentidest, kuid puudub teine. Sellest johtuvalt tuleks taotleja toetust vähendada, kuigi tal tegelikkuses on üks nimetatud dokumentidest olemas.

Eelnõu § 3 punktiga 15 täiendatakse § 15 lõiget 9 teise lausega, mille kohaselt PRIA nõudmisel esitab taotleja laboratooriumi väljastatud laboriprotokollid analüüsitulemustega PRIA-le elektrooniliselt PRIA teatatud e-posti aadressil.

Eelnõu § 3 punktiga 16 asendatakse § 21 lõikes 3 sõnad „andmete vahetamise teenust“ sõnadega „heakskiidetud mobiilirakendust“. Muudatuse eesmärgiks on, et taotleja teeks keskkonnasõbraliku majandamise toetuse orgaanilise multši kasutamise lisategevuse ellu viimise tõendamiseks oma põllust pildi, kasutades PRIA poolt heakskiidetud mobiilirakendust, milleks on PRIA välja töötatud mobiiliäpp nimega Iva.

Eelnõu § 3 punktiga 17 täiendatakse § 28 lõiget 1 punktiga 6, mille kohaselt tuleb toetuse taotlemiseks esitada taotlejal PRIA-le kohustuseaasta taotlusperioodil elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotlus, mis sisaldab andmeid selle kohta, millist vahekultuuri taotleja § 2 lõike 3 punktis 4 nimetatud lisategevuse elluviimise eest toetuse taotlemise korral kasvatab. Muudatus on vajalik eelkõige seetõttu, et kuna vahekultuuride lisategevus rakendub esmakordselt keskkonnasõbraliku majandamise toetuse raames 2024. aastal, on oluline täiendada ka taotlemiseks vajalike andmete esitamise koosseisu. Vahekultuuri märkimine vahekultuuride lisategevuse ellu viimisel on vajalik kontrollide läbi viimisel veendumaks, et taotleja kasvatab taotlusel märgitud vahekultuuri vahekultuurina mitte aga põhikultuurina.

Eelnõu § 3 punktiga 18–20 tehtavate muudatuse sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10–12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu § 3 punktiga 21 täiendatakse § 28 lõikega 3¹, mille kohaselt taotleja esitab muudatused nende põldude ja pärandniidu alade või nende piiride kohta, millel ta viib ellu § 2 lõike 3 punktis 5 nimetatud lisategevust ja mille kohta ta ei ole esitanud § 6 lõikes 12 sätestatud tähtpäevaks samas lõikes sätestatud nõuete kohast lubjatarbekaarti, hiljemalt kohustuseaastale järgneva kalendriaasta 15. jaanuariks. Muudatuse eesmärgiks on võimaldada teha taotlusel muudatusi seoses happeliste muldade lupjamise lisategevuse ellu viimisega. Kui taotleja on teinud taotlusel

märke, et ta kavatseb antud lisategevust ellu viia, kuid ei ole esitanud lubjatarbekaarti hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks, tuleb tal taotlusel teha muudatusi põldude või pärandniidu alade osas või nende piiride kohta, mille kohta tal ei ole esitada lubjatarbekaarti ja eemaldada taotluse märke. Kuna taotlejat peab tuvastatud puudustest teavitama ja andma talle võimaluse taotluse muutmiseks, siis on vajalik pikendada muudatuste tegemise tähtaega kohustusaastale järgneva kalendriaasta 15. jaanuarini. Juhul kui taotlejale ei võimaldataks taotlusel eespool kirjeldatud muudatusi teha, kaasneks sellega toetuse summa vähendamine. 2023. aasta keskkonnasõbraliku majandamise toetuse antud lisategevuse rakendamine näitas, et taotleja tegi taotlusel antud lisategevuse ellu viimise märke, kuid ei suutnud ette nähtud ajaks lubjatarbekaarte esitada ja ei saanud pärast 1. novembrit taotluses vastavasisuliselt muudatusi teha. Käesolev muudatus on soodne taotlejatele, kes saavad taotluse kooskõlla viia põllul realselt tehtavate põllumajanduslike tegevustega.

Eelnõu § 3 punktiga 22 sõnastatakse uuesti § 29 lõige 2, mille kohaselt pärandniidu vastavust toetuse saamise nõuetele kontrollib Keskkonnaamet. Keskkonnaamet kontrollib pärandniidu vastavust toetuse saamise nõuetele, sest otsetoetuse saamiseks tuleb järgida maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetus“ §-s 5 sätestatud toetusõigusliku maa nõudeid, mida hindab Keskkonnaamet.

Eelnõu § 3 punktiga 23 sõnastatakse § 30 lõige 4 selliselt, et rohumaa kohta antakse toetust maksimaalselt selle rohumaa pindala ulatuses, mis on võrdne taotlusel märgitud ja kindlaksmääratud maa pindalaga, mille kohta toetust taotleti ja millel kasvatati põllu- või aiakultuuri või millel oli põldtunnustatud heinseemnepõld või mitmeliigiline väike põld või millel kasvatati lilli. Muudatusega jäeti välja eespool toodud lausest viide „sööti jäetud maale“. Muudatus on vajalik toetusõigusliku põllumajandusmaa võimaliku ebatäpse määratluse vältimiseks. Määruse § 6 lõike 2 kohaselt antakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust põllumaa kohta, millel kasvatatakse põllukultuuri, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaime või lilli, põllumaa kohta, millel asub mitmeliigiline väike põld, põllumaa kohta, millel kasvatatakse heintaimet või millel kasvatatav heintaim on põldtunnustatud, maa kohta, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri või püsirohumaa kohta. Seega sööti jäetud maa ei ole § 6 lõike 2 kohaselt keskkonnasõbraliku majandamise toetuse saamiseks toetusõiguslik. Kuna sööti jäetud maa ei ole toetusõiguslik, siis ei saa sellega arvestada ka rohumaaadele toetuse maksimise, mistõttu ei ole õige viidata sellele ka toetuse määruks. Muudatusega lisatakse määruse sõnastusse viited mitmeliigilisele väikesele põllule ja lilledele, mis võetakse samuti rohumaaadele toetuse maksimise arvesse.

Eelnõu § 3 punktiga 24 asendatakse § 34 lõikes 6 tekstiosa „1. aprillist“ tekstiosaga „15. juulist“. Muudatus on vajalik selleks, et keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlejail oleks aega alates 1. aprillist tutvuda PRIA poolt pakutava e-põlluraamatu funktsionaalsusega. Selleks aga, et tutvumiseks jääks mõistlikult aega, tuleb lükata e-põlluraamatu pidamise kohustusliku pidamise nõue hilisemaks. Antud muudatuse ettepanek on tulnud põllumajandussektori esindajatelt. Tegemist on esimese e-põlluraamatu kohustusliku rakendamise aastaga antud toetuses ning seetõttu peab taotlejatele andma kohanemisaega. Seega alates 1. aprillist 2024. aastast on taotlejal võimalik tutvuda PRIA e-põlluraamatu funktsionaalsust, mis on tasuta ja kõigile kättesaadav, kuid 15. juuliks peab taotleja otsustama, kas ta soovib jätkata e-põlluraamatu pidamist PRIA keskkonnas või mitte. Taotlejal ei ole keelatud pärast 15. juulit liikuda eratarkvaradesse e-põlluraamatut pidama ja samuti ei ole taotlejal keelatud tulla eratarkvarast PRIA keskkonda e-põlluraamatut täitma. Oluline on, et keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotleja peab kohustuslikult alates 15. juulist e-teenuse keskkonnas põlluraamatut, seejuures ei käsitleta isiklikku Exceli tabelit või paberandjal peetavat põlluraamatut e-põlluraamatuna.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 81 „Perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetus ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus“.

Eelnõu § 4 punktiga 1 täiendatakse § 4 lõiget 2 lausega, mille kohaselt mitmeaastaste kultuuride kasvatamise korral suurendatakse ühikumäära ainult kultuuri külvamise aastal. Täpsustav lause on vajalik, kuna kehtiv säte, mille kohaselt suurendab PRIA ühikumäära otsustamisel mahepõllumajanduslikust või üleminekuajal toodetud sertifitseeritud seemnest või mahepõllumajanduslikust heterogeensest paljundusmaterjalist põllumajanduskultuuri või mahepõllumajanduslikult või üleminekuajal toodetud sertifitseeritud seemnekartulist kartuli kasvatamise korral ühikumäärasid 20% selle maa hektari kohta, kus vastavat põllumajanduskultuuri kasvatati, on tekitanud taotlejatel küsimusi seoses mitmeaastaste kultuuridega. Kõrgem toetuse ühikumäär on ette nähtud selleks, et kompenseerida maheseemne kõrgem hind võrreldes tavaseemnega, seega on põhjendatud selle maksmine üksnes kultuuri külvamise aastal.

Eelnõu § 4 punktiga 2 muudetakse ja sõnastatakse uuesti § 7 lõige 3, kus sätestatakse põhikultuuri mõiste. Põhikultuuri mõiste juures kaotatakse ära 15. juuni kuupäev, mil põhikultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud. Kuupäevaline nõue piirab pinnaseiresüsteemi rakendamist ja on ka taotlejate jaoks piirav. Antud muudatuse eesmärk on suurendada paindlikkust ja soodustada pinnaseiresüsteemi hõlpsamat rakendamist. Samuti täiendatakse sätet nii, et selle kohaselt LIFE projektis „Loodusrikas Eesti“ ette nähtud agrotehnilisi võtteid võib kasutada kuni kümnel protsendil põllu pindalast, et oleks tagatud põllumajandusmaa vastavus toetusõiguslikkuse nõuetele ning et nimetatud maal tegeletakse põllumajandusliku tegevusega.

Eelnõu § 4 punktiga 3 jäetakse § 7 lõikest 4 välja tekstiosa „kõõgivilja, maasika, ravim- ja maitsetaime, puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise korral ka“. Tegemist on sisulise parandusega, millega võimaldatakse arvestada toetusõigusliku põllu pindala hulka kõikide taimkasvatussuundadega seotud teenindusala, näiteks ka teraviljakasvatases kasutatavad teenindusalad. Teenindusalad on vajalikud põllu otstes põllu harimiseks vajalike masinate ringi keeramiseks, kus kultuuri kasvatamine on raskendatud või isegi teatud juhtudel välistatud, aga teenindusala on põllu osa sellegi poolest.

Eelnõu § 4 punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks § 7 lõige 9, mille kohaselt ei anta toetust toetusõigusliku maa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas või mis on jäetud sööti. Paragrahvi 7 lõikes 2 on nimetatud maa, mille kohta antakse mahepõllumajandusliku taimkasvatuse toetust ning mis peab olema kokku vähemalt 1 hektari suurune mahepõllumajanduse registrisse kantud maa. Nimetatud lõikes ei ole toodud mustkesa ja sööti jäetud maad, mis § 7 lõike 9 kohaselt on toetusõiguslik maa, mille kohta toetust ei anta. Samas peab toetusõiguslik maa vastama § 7 lõikes 1 sätestatud nõuetele, milleks on määruse nr 71 §-s 4 sätestatud nõuded. Määruse nr 71 §-s 4 on sätestatud, et põllumajandusmaa pindala määramisel võetakse arvesse põld või pärandniidu ala pindalaga vähemalt 0,30 hektarit ning ühel põllumassiivil kõrvuti paiknevad põllud või pärandniidu alad, mille pindala kokku on vähemalt 0,30 hektarit. Arvestades, et mustkesa ja sööti jäetud maad ei arvestata 1,00 hektari suuruse maa hulka, mille kohta antakse mahepõllumajandusliku taimkasvatuse toetust, siis ei peaks seda arvestama ka ühel põllumassiivil kõrvuti paiknevate kokku vähemalt 0,30 hektari suuruste põldude hulka ning seega on põhjendatud § 7 lõige 9 kehtetuks tunnistada.

Eelnõu § 4 punktidega 5 ja 6 tehtavate muudatuse sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10–12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu § 4 punktiga 7 täiendatakse § 13 lõikega 3¹, mille kohaselt taotleja esitab muudatused nende põldude ja pärandniidu alade kohta, mille kohta ta toetust taotleb, kuid mida ei kanta kohustuseaasta jooksul mahepõllumajandusliku või mahepõllumajandusele üleminekuajal oleva maana mahepõllumajanduse registrisse, hiljemalt kohustuseaastale järgeva kalendriaasta 15. jaanuariks. Muudatus on vajalik, kuna Põllumajandus- ja Toiduamet kontrollib taotlejate mahepõllumajanduse nõuete täitmist ka pärast 1. novembrit ning esitab lõplikud andmed kontrollide tulemuste kohta PRIA-le 31. detsembriks. Kuna taotlejat peab tuvastatud puudustest

teavitama ja andma talle võimaluse taotluse muutmiseks, siis on vajalik pikendada muudatuste tegemise tähtaega kohustusaastale järgneva kalendriaasta 15. jaanuarini.

Eelnõu § 4 punktiga 8 muudetakse ja sõnastatakse uuesti § 14 lõige 3, mille kohaselt Keskkonnaamet kontrollib pärandniidu vastavust toetuse saamise nõuetele. Sõnastus ühtlustatakse määruse nr 71 paragrahvi 14 lõikes 3 sätestatuga. Keskkonnaamet kontrollib pärandniidu vastavust toetuse saamise nõuetele, sest otsetoetuste saamiseks tuleb järgida maaeluministri 23. detsembri 2022. a määruse nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetus“ §-s 5 sätestatud toetusõigusliku maa nõudeid, mida hindab Keskkonnaamet.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 76 „Perioodi 2023–2027 mesilaste korjeala toetus“.

Eelnõu § 5 punktiga 1 täiendatakse loetelu, millise maa kohta ei anta määruse nr 76 ja strateegiakava alusel antavaid toetusi. Sama maa kohta ei anta määruse nr 76 kohast toetust ja mahepõllumajanduse ökokava toetust, mulla- ja veekaitsetoetust või keskkonnasõbraliku majandamise toetust mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse elluviimise eest. Nimetatud toetusi ei anta samaaegselt sama maa kohta selleks, et välistada sarnaste tegevuste (näiteks heintaimede ost, külv ja kasvatamine) eest topeltmaksmist.

Eelnõu § 5 punktidega 2 ja 3 tehtavate muudatuste sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10–12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 80 „Perioodi 2023–2027 ökoalade toetus“.

Eelnõu § 6 punktiga 1 täiendatakse määruse nr 80 § 6 lõike 3 punkti 1, millega sätestatakse loetelu ökoaladest. Varemalt oli lubatud märkida selliseks ökoalaks vaid selline haljaskesa, mis on mõeldud taotlemise aastal haljasväetisena sissekünniks. Kuna tegemist on uue toetusega ja esimese rakendusaastaga, on ilmnunud põllumajandustootjate poolt agronoomilistest praktikatest ja tavade kasutamisest tulenevad rakendamise probleemid. Tegemist on sisulise ja taotlejate jaoks positiivse muudatusega, kuna see annab senisest rohkem paindlikust haljaskesa valikul ja sellega majandamisel, sest see ei ole seotud enam ainult sissekünni nõudega. Uue muudatuse kohaselt on lubatud ökoalana kasutada haljaskesa haljasväetise mulda viimiseks ja haljaskesa, mille taimikusse külvatakse või istutatakse põllumajanduskultuur. Mulda viimisel mõeldakse nii sissekünni kui ka muid harimisviise, millega on võimalik haljasväetist mulda viia. Haljasväetiseks loeti seni vaid sellist haljasväetiskultuuri, mis kohustuseaastal (peamiselt sügisel) sisse künti. Edaspidi on haljasväetiseks haljasväetiskultuur, mis kas endiselt küntakse sisse, aga ka segatakse mullaga teisi mullaharimisviise kasutades või millesse külvatakse järgmise aasta põhikultuur, tavaliselt talivilil. Näiteks, on Põllumajandus-Kaubanduskoda juhtinud tähelepanu ja mitmed põllumajandustootjad väljendanud muret, et kaasaegsed ja keskkonnahoidlikud taimikasvatusemeetodid ei saa ökoalade raames külvikorras olevat haljasväetiskultuuri ökoalana arvesse võtta, sest haljasväetiskultuuri mõiste on hetkel seotud taimiku sissekünni nõudega.

Tänapäeval kasutatakse Eestis järjest enam taastava põllumajanduse (*regenerative agriculture*) võtteid, kus mulda haritakse võimalikult vähe ja hoitakse seda kaetuna, et seeläbi parandada mulla tervist ning täita kliima ja elurikkuse eesmärgi. Osaliselt on põllumajandustootjad üle minemas või juba viljelevad täppispõllumajandust, et vähendada töökäikude piiramisega põlluharimisest tuleneva süsinikuheite kogust ning hoida keskkonda sattumast ülemäära väetisi ja taimkaitsevahendeid. Sageli ei tehta kündi, vaid haritakse mulda pindmiselt, segades taimejäänused mullaga teistel meetoditel. Ka sellised põllumajandustootjad viljelevad oma külvikorras haljaskultuure, mis on seal eesmärgiga mulda toitainetega ning mulla elustikku taimeluure kaudu suhkrurikaste süsinikuühenditega rikastada, ja mis ei anna põllumehele saagi näol tulu. Ekspertide hinnangul on haljasväetis külvikorras hea ja seda peaks igati soodustama, kuid kuna senine haljasväetise kasutus uute tehnoloogiate puhul arvesse ei lähe ning püüakse tootjate huvi haljasväetist külvikorras kasutada, on vaja haljasväetise mõistet muuta.

Muudatuse puhul on lähtunud:

- keskkonnakasu aspektidest – haljasväetisel on külvikorras tootmist ekstensiivistav mõju, sest tegu ei ole väetist/taimekaitsevahendeid nõudva tulukultuuriga, nagu näiteks teravili või õlikultuurid;
- taastava põllumajanduse võtete leviku laiendamise soovist – taastava põllumajanduse praktika, milleks on ka mulla võimalikult vähene liigutamine, on mulla tervise jaoks oluline võte. See aitab kaasa ka ELi kliima ja mullakaitse eesmärkide saavutamisele;
- põllumajandustootjate võrdse kohtlemise printsiibist – kui traditsioonilisel künnimeetodil majandavatel põllumeestel läheb tingimuslikkuses ja ökoalade ökokavas haljasväetis mittetootliku alana arvesse, peaks see minema arvesse ka erinevate tehnoloogiate viljelejal.

Eelnõu § 6 punktiga 2 sõnastatakse uuesti haljaskesaga seotud tingimused tulenevalt punktis 1 toodule. Muudatuse vajadus on tingitud haljaskesa mõiste laiendamisest ja ümbersõnastamisest. Seega, kui taotleja määratleb ökoalana § 6 lõike 3 punktides 1–3 nimetatud sööti jäetud maa, haljaskesa haljasväetise mulda viimiseks ja haljaskesa, mille taimikusse külvatakse või istutatakse põllumajanduskultuur, rohumaa aluse maa või maastikuelemendi aluse maa, ei ole seal lubatud põllumajanduslik tegevus kuni taotluse esitamise aasta 25. juulini. Kui haljasväetise mulda viimise aastal külvatakse haljaskesale talivilil või haljaskesa taimikusse külvatakse või istutatakse põllumajanduskultuur, võib haljaskesa niita ja hekseldada enne 26. juulit. Sisuline muudatus puudutab vaid haljaskesa määratlemist, kuid muud nõuded, mis kehtivad põllumajandustegevusele, jäävad samaks seni kehtivaga.

Eelnõu § 6 punktidega 3 ja 4 tehtavate muudatuste sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10-12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu §-ga 7 muudetakse maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 83 „Perioodi 2023–2027 ökosüsteemiteenuste säilitamise toetus“.

Eelnõu § 7 punkt 1 muudetakse ning täiendatakse § 6 lõigetega 4 ja 5. Muudatusega täpsustatakse pindalaliste ja punktelemendiliste põllusaarte miinimumpindala ja nende mõjualade ulatust. Edaspidi loetakse pindalaliseks põllusaareks vähemalt 0,10 hektari suurune maastikuelement, mille mõjuala arvestatakse 75 meetrit selle servast ning punktelemendiliseks põllusaareks loetakse kuni 0,10 hektari suurune maastikuelement, sealhulgas kuni 0,10 hektari suurune pindalaline maastikuelement, mille mõjuala raadius on 35 meetrit.

Muudatus on vajalik eelkõige õigusselguse saamiseks, kuidas erinevate põllusaarte puhul toimub mõjualade arvestus. Põllusaartel on ülioluline roll elurikkuse ja loodusehüvede pakkumisel põllumajandusmaastikul (Kleijn and Baldi 2005; Tscharrntke et al. 2005; Cousins 2006; Mendenhall et al. 2014)¹.

Isoleeritud väikestel aladel põldude sees on liikide immigratsioon väike ja suur risk väljasuremisele võrreldes suuremate aladega (Lindgren et al 2017; Mendenhall et al. 2014), seda nii taimedel kui loomadel. Väikestel aladel jäävad püsima, vaid dominantsed generalistid,

¹ Cousins SAO (2006) Plant species richness in midfield islets and road verges: the effect of landscape fragmentation. *Biol Conserv* 127(4):500–509;

Kleijn D, Baldi A (2005) Effects of set-aside land on farmland biodiversity: comments on Van Buskirk and Willi. *Conserv Biol* 19(3):963–966;

Lindgren, J.P., Cousins, S.A.O., 2017. Island biogeography theory outweighs habitat amount hypothesis in predicting plant species richness in small grassland remnants. *Landscape Ecol* 32, 1895–1906;

Mendenhall CD, Karp DS, Meyer CFJ, Hadly EA, Daily GC (2014) Predicting biodiversity change and averting collapse in agricultural landscapes. *Nature* 509(7499):213–217;

Tscharrntke T, Klein AM, Kruess A, Steffan-Dewenter I, Thies C (2005) Landscape perspectives on agricultural intensification and biodiversity: ecosystem service management. *Ecol Lett* 8(8):857–874.

liigiline mitmekesisus nendel aladel on väike ja seega on ka pakutavad loodusehüved piiratumad. Näiteks, Lindgren et al (2017) uurimustöö metoodikas leiti, et väiksemad kui 150m² põllusaared on liiga vähese vegetatsiooniga, et neid uuringusse kaasata.

Kuigi ka väikestel põllusaartel (<0,1hektari) on oluline roll mitmekesisuse säilitamisel ja suurendamisel põllumajandusmaal, on nende mõjuala oluliselt väiksem võrreldes suuremate (>0,1hektari) põllusaartega. Seega, ökosüsteemiteenuste meetme võtmes peaks väikeste ja punktelemendiliste põllusaarte mõjuala olema 35m ja suurematel (>0,1) pindalalistel põllusaartel 75m, mis on ka ökoloogiliselt põhjendatud. Tegemist ei ole uue muudatusega, vaid praktikas rakendatud metoodika, mis nagu eespool märgitud, on parema arusaamise ning õigusselguse huvides määruse tasandil täpsustatud.

Eelnõu § 7 punktidega 2 ja 3 tehtavate muudatuste sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10-12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu §-ga 8 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 73 „Piimalehma, ammalehma ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetus“.

Eelnõu § 8 punktiga 1 asendatakse määruse nr 73 § 2 lõigetes 2–5 nimetatud perioodi lõppkuupäev 9. september 1. septembriga. Muudatusega viiakse nõue vastavusse strateegiakavas toodud nõudega. 2023. aastal oli nimetatud periood 2. märts kuni 9. september, kuid alates 2024. aastast on nimetatud perioodi viimane kuupäev 1. september. Muudatuse tõttu muutub kohustus piimalehma kasvatamise otsetoetuse, ammalehma kasvatamise otsetoetuse ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse taotlejatel minimaalsel arvil loomi pidada kaheksa päeva võrra lühemaks. 2023. aastal pidi taotleja toetuse saamiseks hoidma perioodil 2. märtsist kuni 9. septembrini vähemalt ühte piimalehma, vähemalt viit ammalehma või kaheksakuu vanust lihatõugu lehmullikat ning vähemalt kümnet utte ja emakitse. Lisaks on nimetatud perioodi puhul tegemist karja suuruse arvestamise perioodiga ehk toetust makstakse taotleja karjas olevate nõuetekohaste põllumajandusloomade arvu aritmeetilise keskmise alusel. Muudatusega muutub toetuse nõue taotleja jaoks leebemaks.

Eelnõu § 8 punktidega 3 ja 2 tehtavate muudatuse sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10–12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu §-ga 9 muudetakse maaeluministri 20. detsembri 2022. a määrust nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“.

Eelnõu §-ga 9 muudetakse määruse nr 67 § 3 lõike 2 punkti 3, mis puudutab kesa, täpsemalt sööti jäetud maa mõiste sisustamist. Uue muudatuse kohaselt loetakse edaspidi sööti jäetud maaks sellist maad, mis on jätkuvalt külvikorruga hõlmatud maa, kus kasvab vabalt looduslik taimestik, mida kasutatakse loomade söötmiseks või mis küntakse sisse. Tegemist on sisulise muudatusega, mis annab senisest enam paindlikkust eelkõige sellise sööti jäetud maa osas teatud tegevusi vajaduspõhiselt läbi viia, mis ei ole hõlmatud näiteks ökoalaga. Muudatuse vajadus on tingitud sellest, et aeg-ajalt on sellistel aladel, mis üldjuhul jäetakse küll saagitootmisest kõrvale, vajalik siiski ka nt erandlikest asjaoludest või ilmastikutingimustest lähtuvalt, loomi karjatada või maa sisse künda eelkõige taliviljade ette valmistamiseks. Siiski, tuleb sellise sööti jäetud maa puhul arvestada asjaoluga, et ka nimetatud maad tuleb hoida heas korras, so vältida ebasoovitavat taimestikku, ning lisaks võib sööti jäetud maa muutuda mingist ajahetkest püsirohumaaks, kui seal kasvatatakse rohhtaimi rohkem kui viis järjestikust aastat. Samasisulist mõistet kohaldata sööti jäetud maale ka programmiperioodil 2014–2020 ja perioodil 2015–2022 rakendatud kliima- ja keskkonnatoetuses.

Eelnõu §-ga 10 muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus“.

Eelnõu § 10 punktiga 1 täiendatakse § 3 lõikega 5¹, mille kohaselt lõikes 5 nimetatud viljapuude ja marjapõõsaste minimaalse istutustiheduse määramisel ei arvestata teenindusala alla jäävat maad. Põllumajandusmaad, mida kasutatakse teenindusalana ja kus põllumajanduskultuurid ei kasva, ei ole õige ka istutustiheduse määramisel arvesse võtta.

Eelnõu § 10 punktiga 2 täiendatakse § 3 lõikega 7¹ lõikega, mille kohaselt arvestatakse toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka puu- ja köögivilja ning marjakultuuride ja seemnekartuli kasvatamise korral ka põllu otstes olev kuni 15 meetri laiune teenindusala, mida kasutatakse põllutöömashinate ümberpööramiseks. Seega on puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse ja seemnekartuli kasvatamise otsetoetuse puhul põllumajandusmaaga külgnev teenindusala toetusõiguslik.

Eelnõu § 10 punktidega 3 ja 4 tehtavate muudatuse sisu on selgitatud eelnõu § 2 punktide 10–12 kohta esitatud selgituste juures.

Eelnõu § 11 kohaselt jõustub määruse § 1 punkt 4 1. jaanuaril 2025. a. 2025. aastast loetakse HPK 2 nõudes turvasmullaga alaks vähemalt 65% ulatuses turvasmullaga põld, ning turvasmullaga põld, mille kohta on põllumajandustootja võtnud strateegiakava alusel antava turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse kohase kohustuse.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, 2. detsember 2021, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, 2. detsember 2021, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 183, 08.07.2022, lk.23–34);
- 3) Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22);
- 4) Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34);
- 5) Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.1.2022, lk 52–94).

4. Määruse mõjud

Eelnõu rakendamine ei too kaasa olulist mõju majandusele, elu- ja looduskeskkonnale, julgeolekule, regionaalarengule ja riigi ning kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Määruses nr 68 tehtavad muudatused on nii sisulised kui ka tehtud parema õigusselguse tagamiseks.

Püsirohuma sailitamise nõudes (HPK 1) tehtava muudatusega on selgemini välja toodud, et juhul, kui püsirohuma suhtarvu muutus ei mahu lubatud 5% piiridesse, määrab PRIA püsirohuma tagasirajamise kohustuse toetuse taotlemise aastale järgneval aastal, kuid mitte hiljemalt kui 15. märtsiks. Taotleja peab püsirohuma tagasi rajama kohustuse määramise aasta 15. juuniks.

HPK 2 nõudes tehtav muudatus avaldab taotlejatele positiivset mõju, kuna võimaldab neil tegeleda HPK 2 kriteeriumitele vastavatel põldudel põllumajandusliku tegevusega. Erisuse mõistlikuks ärakasutamiseks taotlejad tõenäoliselt kasvatavad põllumajanduskultuure põldudel rotatsioonil, sest teatud kultuuride puhul on künd vajalik iga-aastaselt. Uuringu kohaselt esines üle 90% turvasmuldade osatähtsusega põlde 2020. aastal 1920 tootjal (kokku taotles pindalatoetusi 2020. aastal 14 259 tootjat). Nende tootjate taotletav toetuste pindala kokku oli 307 055 hektarit ja kriteeriumitele vastavate (turvasmullad moodustavad kogu põllu pinnast vähemalt 90%) turvasmulladega põldude summaarne pindala oli 42 529 hektarit, ehk 13,8% kogu taotletud maadest. 2020. aastal kõikide üle või 90 % turvasmullade osatähtsusega põldude maakasutus jaguneb järgnevalt: püsirohumaad – 29 071 hektarit; põllukultuurid – 11 254 hektarit; PN (pärandniidud) – 1282 hektarit; püsikultuurid – 130 hektarit. Neid tootjaid kelle kogu taotletavast pinnast moodustavad kriteeriumile vastavad põllud üle 90% on kokku 73 ja nende maakasutusest moodustavad põllukultuurid 578,6 hektarit ja püsirohumaad 651,8 hektarit. Alates aastast 2025, lisandub veel taotlejaid, kuna lävend langeb 90%-lt 65%-le. Võrreldes 2024. aastal kehtinud nõudega on nõude kohaldumisala 2024. aastal ca 42 000 hektarit ja 2025. aastal ca 60 000 hektarit. Kui põllumajandustootja on soovinud võtta strateegiakava sekkumise raames täiendavate mullakaitseliste nõuete täitmise kohustuse, siis loetakse eelnõu täiendamiseks need turvasmullaga alad samuti HPK 2 nõude puhul turvasmullaga alaks ja seda ka siis, kui vahepeal selgub, et muld on mineraliseerunud.

HPK 6 nõudes tehtava muudatuse mõju muudab kartulikasvatajatele talvise taimkatte nõuet soodsamaks, kuna kartulile kohaldub nüüdsest aianduskultuuride erisus ja talvise taimkatte täitmise protsendiks on varasema 50% asemel 30%.

HPK 7 nõudes tehtava muudatuse mõju seisneb selles, et loobudes 15. juuni kuupäevast, muutub külvikorra nõude sisu taotleja jaoks paindlikumaks. Kontrolliasutuse seisukohtalt raskendas varajasem nõue pinnaseiresüsteemi rakendamist, kuna pinnaseirega ei ole võimalik seirata konkreetset kuupäeva.

Määruses nr 71 on aktiivse põllumajandustootja mõiste muudatus seotud eelkõige paindliku süsteemi loomisega, mille tulemusel vähendatakse halduskoormust nende taotlejate suhtes, kes omavad püsikultuuridega alasid või pärandniite. Eestis on püsikultuuride kasvatajaid, kellel pole muud põllumajandusmaad peale püsikultuuride aluse maa ega ka ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomi 2023. a taotlusel olevate andmete põhjal kokku 88.

Pärandniitude majandajaid, kellel peale püsirohuma pole muud põllumajandusmaad ega ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomi, on 2023. a andmetele tuginedes kokku 59. Kuna toetusõiguslikke pärandniite lisandub registrisse igal aastal juurde (käimas on kolm LIFE projekti, kus taastatakse pärandniite) võib eeldada, et samas suurusjärgus lisandub taotlejaid iga-aastaselt. Samas on ka pärandniitudel majandajad aktiivsed põllumajandustootjad, tootes igal aastal sadades tonnides loomasööta.

Aktiivse põllumajandustootja nõudes tehtavad muudatused annavad võimaluse lugeda eelpool nimetatud taotlejad automaatselt aktiivseteks põllumajandustootjateks, sest vastasel juhul peaksid sellised tootjad aktiivseks põllumajandustootjaks olemist tõendama läbi põllumajandusmaa harimiseks ja karjatamiseks sobilikus seisukorras hoidmise kulude kaudu, mis peab olema

vähemalt 60 eurot hektari kohta. Samuti on antud muudatusel positiivne mõju ka tulevaste põllumajandustootjate jaoks, kes soovivad põllumajandussektorisse siseneda. Eelkõige nendele, kes eelmisel aastal otsetoetusi ei saanud, kuid omavad põllumaad ja püsiluhtuuridega ala, kas kombineerituna vähemalt kokku ühe hektari ulatuses või on vähemalt ühte hektarit põllumaad või omavad ühte hektarit püsiluhtuuridega ala.

Kui 2023. aastal oli võimalik noore põllumajandustootja toetust saada 100 hektari eest, siis alates 2024. aastast on noore põllumajandustootja toetust võimalik saada kuni 260 hektari eest. Seega on alates 2024. aastast võimalik toetust saada suuremale hektarite arvule, mistõttu on tegemist olulise mõjuga taotlejale makstavale toetussummale. 2023. aastal taotles noore põllumajandustootja toetust 508 taotlejat, kelle oli 100 hektarilise piirangu puhul võimalik toetust saada 26 143 hektarile. Kuid alates 2024. aastast on võimalik noore põllumajandustootja toetust saada hinnanguliselt 35 000 hektari eest. Sellise lähenemisega suudetakse paremini suunata noortele põllumajandustootjatele otsetoetuste eelarvest kavandatud 2%. Noore põllumajandustootja toetuse eelarve 2024. aastaks on ligi 4 miljonit eurot. Teine oluline muudatus puudutab noore põllumajandustootja toetuse vanuse nõuet, mis muutub alates 2024. aastast taotleja jaoks leebemaks, kuna alates 2024. aastast tohib noor põllumajandustootja, kes esitab noore põllumajandustootja toetuse saamiseks taotluse, pärast taotluse esitamist saada 41-aastaseks. Eelnevalt pidi taotleja, kes soovis saada noore põllumajandustootja toetust olema taotluse esitamise kalendriaasta lõpuni kuni 40-aastane ehk ei tohtinud saada 41-aastaseks.

Taotluses esitatud andmetega seotud muudatused ja tähtajad, sealhulgas taotluses esitatud olemasolevate kui ka lisandunud põldude ja pärandniidu alade piiride kohta, on olulised toetuse taotlemisel ja ka saamisel. Taotlejad peavad järgima määruses seatud tähtaegasid selleks, et oleks võimalik määruses sätestatud toetuse nõudeid täita. Taotluses esitatud andmed peavad olema usaldusväärsed ning vastama reaalsele olukorrale, et välistada nõuete rikkumisest tulenevaid sellekohaseid sanktsioone. Nimelt, on toetuse taotlemise esitamisega seotud muudatuse puhul tegemist üldise muudatusega, mis puudutab kõiki eelpool nimetatud määrusi. Seetõttu on vastavad muudatused kohased ka määruste nr 72, 73, 75, 76, 80, 81, 83 põllu ja pärandniidu alade ning nende piiridega seotud muudatuste põhjendamisel.

Põllumajandustootjatel, kes taotlevad perioodi 2023–2027 toetusi, on kohustus taotlusele märkida kogu oma majapidamise põllumajandusmaa, mida neil on õigus kasutada. Seda eelkõige tingimuslikusse süsteemist tulenevate nõuete täitmiseks. Seega, maakasutuse õigeks märkimiseks on uute põldude ja pärandniidu alade (sh ökoalade) lisamine taotlusele lubatud kuni 15. augustini. Nimetatud muudatus on vajalik ühelt poolt taotlejale selguse saamiseks. Ehk milliseid muudatusi on taotlejal lubatud teha ning mis tähtaja jooksul. Samuti on muudatuse vajadus tingitud PRIA poolt kontrollide läbi viimisest, mis puudutab peamiselt üle- ja topelthaotlemiste kindlaks tegemist. Toetustega seotud kontrollide läbi viimist alustab PRIA üldjuhul alates juulikuust. Samuti täpsustatakse, et põldude ja pärandniidu alade piiridega seotud vähendamisi on lubatud teha kuni 1. novembrini (k.a).

Muudatus puudutab kõiki neid põllumajandustootjaid, kes taotlevad pindala- ja loomapõhiseid toetusi. Hinnanguliselt oli 2023. aastal kokku 13 158 taotlejat.

Määruses nr 75 puhul puudutavad enamus kavandatud muudatustest kõiki keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlejaid, keda oli 2023. aasta taotlemise andmete põhjal kokku ca 2200.

Muudatuste mõju elukeskkonnale ja keskkonnale on positiivne, kuna määrusega täiendatakse toetusõigusliku põllumajandusmaa nõuet lubada kasvatada põllumaal lilli ja lubatakse taotleda keskkonnasõbraliku majandamise toetusega hõlmatud maale mesilaste korjeala toetust, mis omakorda soodustab nii elurikkust kui liigilist mitmekesisust. Lisaks on taotlejal võimalik 2024. aastast taotleda väärtusliku püsirohuma sailitamise toetust, turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohuma kaitse toetust või põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohuma kaitse toetust sama maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust. Kuna väärtuslikke rohumaid on Eestis väga vähe alles jäänud, siis tuleb nende säilitamisele

rohkem tähelepanu pöörata, sest väärtuslike püsirohumaade olulisus seisneb nende elurikkuses ja samuti pakuvad väärtusliku püsirohumaad mitmesuguseid ökosüsteemi teenuseid.

Muudatuste mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele on kaudselt positiivne, kuna teatud osa määruses tehtavaid muudatusi on suunatud nii töökoormuse kui ka halduskoormuse vähendamisele, seda nii PRIA kui taotleja seisukohast. Näiteks rakendub 2024. a elektroonilise põlluraamatu pidamise kohustus alates 15. juulist. Elektroonilise põlluraamatu pidamise eeliseks on see, et sellest saab osa loodavast põllumajandusandmete varamust, kuhu koondatakse kokku andmed, mille alusel on võimalik teha kestlikumaid otsuseid nii põllumajandustootjal endal, kui on see heaks aluseks poliitika suunamisel põllumajanduses. Tulevikus saab sellest tööriist, mis hoiab kokku põllumajandustootjate aega ja on hõlpsasti rakendatav. Siiski on sinnani jõudmiseks vaja teenust veel kasutajakogemustest lähtudes edasi arendada ja muuta see kasutajasõbralikumaks. Lisaks täiendatakse nõuet toetuse taotlejale, mille kohaselt antakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust vähemalt 1,00 hektaril aiakultuuri või põllukultuuri kasvatamise eest, mitmeliigilise väikese põllu või põldtunnustatud heinaseemnepõllu kohta või lillede kasvatamise eest. Seega muudatusega vähendatakse PRIA töökoormust seeläbi, et välistatakse olukorrad, kus taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust, kas ainult rohumaadele või rohumaadele lisaks väga väiksele pinnale muudele kultuuridele. Sellega hoitakse kokku ka menetluse ja kontrollidesse panustava aja- ja töökulu. Liblikõieliste kasvatamise protsendi täitmisel seatakse alampiir, millest alates ei ole vajalik liblikõieliste protsendi täitmise nõudeid järgida. Kuna 2023. aasta oli esimene ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava alusel antava perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetuse rakendamise aasta, siis ilmnis, et taotluste menetlemisel on taotlejal olnud püsirohumaade ja püsiluultuuri põldude kõrval väga väikesel pinnal põllumaa kultuure, näiteks köögivilju. Kuna nõue kohaldub põllumaale sõltumata selle suuruselt, siis kui taotleja kasvatas näiteks 0,02 ha-l köögivilja, tulnuks sellest pinnast 15 % või 20 % kasvatada liblikõielisi kultuure ehk antud näitel 0,003 ha-l. See on aga menetluslikult ja kontrolli vaatest aja- ja töökulu. Seega antud muudatus aitab vähendada PRIA töökoormust.

Muu otsene mõju keskkonnasõbraliku majandamise toetuses tehtavate muudatuste osas on taotlejale pigem positiivne, kuna põhikultuuri mõiste juures kaotatakse ära 15. juuni tähtpäev, mil põhikultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud. Kuna tähtpäevaline nõue piirab pinnaseiresüsteemi rakendamist ja on see ka taotlejate jaoks piirav, kuna mõningate kultuuride külvi, mahapaneku või istutamise aeg on hilisem kui 15. juuni. Lisaks võimaldatakse arvestada toetusõigusliku põllu pindala hulka kõikide taimekasvatussuundadega seotud teenindusalad, mis on tavapäraselt põllu otstes põllu harimiseks vajalike põllumajandusmasinate ringi keeramiseks. Varasemalt arvati toetusõigusliku põllu pindala hulka ainult aiakultuuride kasvatamise teenindusala. Täiendavalt võimaldatakse taotlejal esitada muudatused nende põldude ja pärandniidu alade või nende piiride kohta, millel ta viib ellu happeliste muldade lupjamise lisategevust, kuid mille kohta ta ei ole esitanud hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks nõuete kohast lubjatarbekaarti, hiljemalt järgmise kohustuseaasta 15. jaanuariks. Seega võimaldatakse taotlejal kuni 15. jaanuarini viia taotlus selles lisategevuse võtmes kooskõlla tegelikkusega ja seeläbi on taotlejal võimalik nõude rikkumist ise ära hoida viies tegelikult tehtavad põllumajanduslikud tegevused kokku taotlusel olevate märgetega.

Määruses nr 81 tehtavad muudatused mõjutavad mahepõllumajandusliku taimekasvatuse ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetuse taotlejaid, keda oli 2023. aastal 1806. Enamusel muudatustest ei ole olulist mõju taotlejatele. Mitmetel muudatustel on aga positiivne mõju. Näiteks põhikultuuri mõiste juures 15. juuni kuupäeva, mil põhikultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud, väljajätmine ja taotlusele 15. augustini põldude lisamise või 15. jaanuarini taotluselt mahepõllumajanduse registrisse kandmata põldude eemaldamise võimalused on taotlejatele positiivse mõjuga, kuna lisandub paindlikkust. Positiivse mõjuga on ka toetusõigusliku maa hulka teenindusalade arvestamise võimaluse laiendamine.

Määruses nr 76 tehtavad muudatused olulisi mõjusid kaasa ei too. Ökokava toetustega hüvitatakse taotlejale toetuse nõuete täitmisega kaasnevad saamata jäänud tulu ja lisakulud. Kui ühe toetuse tegevuste elluviimisel eelnevalt nimetatud kulud põllumajandustootjale hüvitatakse, siis topeltmaksmise vältimiseks ei ole põhjendatud teiste toetuse raames sama tegevuse elluviimise eest toetust maksta.

Määruses nr 80 tehtavad muudatused on peamiselt seotud ökoalade valikute määratlemisega, mis eelkõige puudutab haljaskesa. Muudatustel on oluline mõju eelkõige selles osas, et kui varasemalt oli lubatud ökoalana määratleda vaid selline haljaskesa, mis taotlemise aastal tuli haljasväetisena ainult sisse künda, siis uue muudatuse kohaselt võimaldatakse hõlmata ka sellist haljaskesa, mis viiakse haljasväetisena mulda, või haljaskesa, mille taimikusse külvatakse või istutatakse põllumajanduskultuur. Hinnanguliselt oli 2023. aastal ökoala toetuse taotlejaid kokku ligikaudu 900, kogupindalaga umbes 188 000 hektarit.

Määruses nr 83 tehtava muudatusega sisustatakse, kuidas arvestatakse ökosüsteemiteenustele, täpsemalt põllusaartele mõjualasid kui tegemist on punktelemendilise või pindalalise põllusaarega. Nimetatud määruse kohaselt on põllumaal asuva põllu ökosüsteemiteenust võimaldavate maastikuelementide mõjualadega ja looduslike alade mõjualadega kaetuse arvutamisel arvestatud mõjualade ulatust pindalaliste ja punktelemendiliste põllusaarte puhul erinevalt. Ühel juhul on see 75 meetrit selle servast ning teisel juhul on raadius 35 meetrit. Kuna ka maastikuelementide suurus mängib ökosüsteemiteenuse osutajate puhul olulist rolli, on oluline selgelt määratleda miinimumsuurus, alates millest loetakse elementi pindalaliseks või punktelemendiliseks põllusaareks, millele määratud mõjuala arvestatakse. Kuna sellist praktikat on juba eelnevalt rakendatud, on selguse huvides eraldi tingimuse sätestamine nimetatud määruses vajalik.

Määruses nr 73 tehtava muudatusega lühendatakse perioodi, mille ajal taotleja peab toetuse saamiseks hoidma oma karjas minimaalsel arvul loomi. 2023. aastal pidi taotleja toetuse saamiseks hoidma perioodil 2. märtsist kuni 9. septembrini vähemalt ühte piimalehma, vähemalt viite ammlehma või kaheksa kuu vanust lihatõugu lehmullikat ning vähemalt kümnet utte ja emakitse. Tegemist on sisulise muudatusega, mis puudutab kõiki loomapidajaid, kes taotlevad piimalehma kasvatamise otsetoetust (665 taotlejat 2023. aastal), ammlehma kasvatamise otsetoetust (1182 taotlejat 2023. aastal) ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetust (558 taotlejat 2023. aastal).

Määruse nr 67 muudatus puudutab kesa, so sööti jäetud maa mõiste täpsustamist, millega antakse senisest enam paindlikkust nimetatud maadel vajaduspõhiselt majandada. Varasem käsitlus välistas üldjuhul taotlemise aastal igasuguse tegevuse sellisel maal, sealhulgas ei olnud lubatud loomade karjatamine ega ka maa sissekündmine. Uue muudatuse kohaselt on nimetatud maal siiski vajadusel loomade karjatamine või ka taliviljade ettevalmistamiseks maa sisse kündmine lubatud, ehkki tegemist on maaga, mis on üldjuhul saagitootmisest kõrvale, so konkreetsel aastal puhkama jäetud. Siia hulka ei saa siiski arvata neid sööti jäetud maid, mis on määratletud näiteks ökoala toetuse raames ökoalana, kuna ökoaladele kehtivad täiendavad reeglid põllumajandusliku tegevuse piiramise jne osas. Muudatusega on seotud kõik põllumajandustootjad, kes taotlevad põhisissetulekutoetust ja kes omavad oma ettevõttes nimetatud maid.

Määruses nr 72 on peamiseks muudatusteks on sätte lisamine, millega on puu- ja köögivilja ning marjakultuuride ja seemnekartuli kasvatamise korral põllu otstes olev kuni 15. meetri laiune teenindusala, mida kasutatakse põllutöömasinate ümberpööramiseks, toetusõiguslik. Peamiselt puudutab muudatus seemnekartuli kasvatamise otsetoetuse taotlejaid, keda 2023. aastal PRIA andmetel oli 23 ning neil oli 246 hektarit. Lisaks puudutab muudatus puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetuse taotlejaid, keda käesoleval aastal oli 582 ning kellel on 4 219 hektarit.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Planeeritavatest muudatustest tulenevalt tuleb lisandunud nõuded arendada PRIA menetlussüsteemi. Arenduskulu menetlussüsteemi uuendamiseks on 22 800 eurot sh arenduskulu 17 800 eurot ja nõude menetlemiskulu 5 000 eurot. LIFE'i projekti „Loodusrikas Eesti“ nõude täiendav tööjõukulu on hinnanguliselt 120 töötundi ja loomakasvatuse otsetoetuste pidamisperioodi nõude osas 10 töötundi ehk ligikaudu 3800 eurot. Vajalikud kulutused sekkumiste väljatöötamiseks on kavandatud katta PRIA-le eraldatud eelarve vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 punkt 4 jõustub 1. jaanuaril 2025. a.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile ning Kliimaministeeriumile.

Rahandusministeerium ega Kliimaministeerium ei kandnud ettenähtud tähtpäevaks eelnõude infosüsteemi EIS kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta ning seetõttu loetakse eelnõu Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt nimetatud ministeeriumi poolt koostöölastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler